

Hallituksen esitys eduskunnalle pakollista työtä koskevaan sopimukseen liittyvän pöytäkirjan hyväksymisestä sekä laiksi pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Kansainvälisen työjärjestön yleiskokous hyväksyi kesäkuussa 2014 pakollista työtä koskevaan vuoden 1930 sopimukseen liittyvän pöytäkirjan. Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi pöytäkirjan sekä lain pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta.

Pöytäkirjan avulla pyritään torjumaan pakkotyöhön liittyvää ihmiskauppaa sekä parantamaan uhrien asemaa. Pöytäkirjassa edellytetään oikeussuojakeinojen turvaamista uhreille sekä rangaistusten säätämistä ihmiskauppaan liittyvän pakkotyön käyttöön syyllistyneille henkilöille.

Pöytäkirja tulee kansainvälisesti voimaan 14 päivänä toukokuuta 2016. Tämän jälkeen se tulee voimaan kunkin pöytäkirjan ratifioivan jäsenvaltion osalta 12 kuukauden kuluttua siitä päivästä, jona sen ratifiointi on rekisteröity. Näin ollen pöytäkirja tulee Suomen osalta voimaan 12 kuukauden kuluttua siitä, kun Kansainvälisen työjärjestön pääjohtaja on rekisteröinyt Suomen ratifiointin.

Euroopan unionin neuvosto on valtuuttanut marraskuussa 2015 jäsenvaltiot ratifioimaan unionin edun mukaisesti pöytäkirjan toisaalta sosiaalipolitiikan ja toisaalta rikosoikeudellisen yhteistyön osalta mahdollisimman pian ja mieluiten 31 päivään joulukuuta 2016 mennessä.

Laki pakollista työtä koskevaan sopimukseen liittyvän pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta on tarkoitettu tulemaan voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana samaan aikaan kuin pöytäkirja tulee Suomen osalta voimaan.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT.....	3
1 NYKYTILA.....	3
2 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET.....	4
3 ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	5
4 ASIAN VALMISTELU.....	5
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	7
1 PÖYTÄKIRJAN SISÄLTÖ JA SEN SUHDE SUOMEN LAINSÄÄDÄNTÖÖN.....	7
2 LAKIEHDOTUKSEN PERUSTELUT.....	16
3 VOIMAANTULO.....	17
4 EDUSKUNNAN SUOSTUMUKSEN TARPEELLISUUS JA KÄSITTELYJÄRJESTYS.....	17
4.1 Toimivallan jako EU:n ja jäsenvaltioiden välillä.....	17
4.2 Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus.....	18
4.3 Käsittelyjärjestys.....	19
LAKIEHDOTUS.....	20
Laki pakollista työtä koskevaan sopimukseen liittyvän pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta.....	20
SOPIMUSTEKSTI.....	21

YLEISPERUSTELUT

1 Nykytila

Kansainvälinen työjärjestö (ILO) hyväksyi vuonna 1930 pakollista työtä koskevan sopimuksen nro 29. Sopimuksella pyritään lopettamaan kaikki pakkotyö. Suomi on ratifioinut sopimuksen vuonna 1935 (SopS 44/1935). Sopimuksen on ratifioinut yhteensä 178 valtiota.

ILO on täydentänyt pakollista työtä koskevaa sopimusta vuonna 1957 uudella sopimuksella nro 105, jolla pyritään lakkauttamaan pakkotyö myös rangaistus- ja syrjintätarkoituksessa sekä taloudellisen toiminnan edistämiseksi. Suomi on ratifioinut tämän sopimuksen vuonna 1960 (SopS 17/1960).

Pakkotyö on määritelty vuoden 1930 sopimuksen 2 artiklan 1 kohdan mukaan työksi tai palvelukseksi, joka jonkin rangaistuksen uhalla vaaditaan joltain henkilöltä ja johon mainittu henkilö ei ole vapaaehtoisesti tarjoutunut. Artiklan 2 kohta sisältää eräitä poikkeuksia tästä määritelmästä, kuten sotapalvelun.

ILO täydensi vuoden 1930 sopimusta vuoden 2014 pöytäkirjalla sekä siihen liittyvällä suosituksella nro 203. Pöytäkirjan 1 artiklan 3 kohdassa vahvistetaan sopimuksessa oleva pakkotyön määritelmä todeten, että pöytäkirjassa mainittujen toimien on sisällettävä erityisiä toimia pakkotyötä varten toteutettavaa ihmiskauppaa vastaan.

ILO:n arvion mukaan pakkotyön uhreja on tällä hetkellä koko maailmassa lähes 21 miljoonaa. Näistä 11,4 miljoonaa on naisia ja tyttöjä ja 9,5 miljoonaa miehiä ja poikia. Pakkotyön käyttö yleistyy globalisaation, lisääntyneen muuttoliikkeen, epävirallisen talouden ja maailmanlaajuisten rikollisverkostojen seurauksena.

Pakkotyö on nykyisin keskittynyt yksityissektorin talouteen. ILO:n arvion mukaan lähes 19 miljoonaa pakkotyön uhria tekee työtä joko yksityishenkilöiden tai yksityisten yritysten palveluksessa. Lisäksi yli kaksi miljoonaa henkilöä on valtioiden tai kapinallisten ryhmien uhreja.

Pakkotyötä esiintyy yleisimmin kotitaloudessa, maataloudessa, rakennusalalla, valmistusteollisuudessa (tekstiili, lelut) sekä viihdealalla. Uhreista 4,5 miljoonaa henkilöä on seksuaaliseen hyväksikäyttöön liittyvässä pakkotyössä. Pakkotyö tuottaa vuosittain noin 150 miljardin dollarin laittomat tuotot. Maahanmuuttajat ja alkuperäiskansojen jäsenet ovat erityisen alttiita joutumaan pakkotyön uhreiksi.

Suomessa pakkotyöhön liittyvän ihmiskaupan uhrien määrää on vaikea arvioida, koska tapaukset eivät useinkaan tule viranomaisten tietoon. Myös rajanveto ihmiskaupan sekä eräiden muiden ihmiskauppaan rinnastettavien työntekijöiden hyväksikäyttöön liittyvien rikosten välillä saattaa olla vaikeaa. Poliisille ja rajavartiolaitokselle viime vuosina ilmoitettujen ihmiskaupparikosten määrät ovat olleet muutaman kymmenen tapauksen luokkaa vuosittain.

Vuodelta 2011 olevan Euroopan kriminaalipolitiikan instituutti (HEUNI) Työperäinen ihmiskauppa ja ulkomaalaisten työntekijöiden hyväksikäyttö Suomessa -tutkimuksen mukaan Suomessa esiintyvässä ulkomaisen työvoiman hyväksikäytössä oli pahimmillaan ihmiskaupan ja pakkotyön piirteitä. Vakavimmat hyväksikäyttötapaukset olivat ravintola-, rakennus- ja puutarha-aloilta. Hyväksikäytetyt henkilöt tulivat eri puolilta maailmaa, kuten Aasiasta, Itä-Euroopasta ja Suomen lähialueilta. Pakkotyön ja siihen rinnastettavan hyväksikäytön uhreiksi joutunutta ulkomaista työvoimaa rekrytoitiin Suomeen joko rekrytointi- tai välittäjäyritysten kautta tai pienimuotoisemmin suvun tai tuttavien kautta. Ongelmat liittyivät lainmukaisten

HE 69/2016 vp

palkkasaatavien suorituksen laiminlyömiseen ja ylettömien työtuntien teettämiseen, työntekijöiden uhkailuun ja painostamiseen sekä esimerkiksi passien poisottamiseen.

Työntekijät voitiin sitouttaa hyväksikäyttävään työsuhteeseen myös veloilla, joiden maksaminen on vaikeaa tai jopa mahdotonta. Viranomaisia oli erehdytetty laatimalla työntekijöille kaksi toisiaan vastaamatonta työsopimusta, joista vain toinen näytettiin viranomaisille.

Tilastokeskuksen tietojen perusteella perustunnusmerkistön mukaisesta ihmiskaupasta on kärkeä oikeuksista kuusi tuomiota vuodelta 2012 ja kolme tuomiota vuodelta 2013.

Törkeästä ihmiskaupasta on tuomittu seitsemän henkilöä vuonna 2006, viisi henkilöä vuonna 2008 ja vuosittain yksi henkilö vuosina 2011—2013.

Suomi on sitoutunut ihmiskaupan torjuntaan myös EU-tason sääntelyn kautta. Siihen liittyvät Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2011/36/EU ihmiskaupan ehkäisemisestä ja torjumisesta sekä ihmiskaupan uhrien suojelemisesta ja neuvoston puitepäätöksen 2002/629/YOS korvaamisesta, jäljempänä *ihmiskauppadirektiivi* ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/29/EU rikoksen uhrien oikeuksia, tukea ja suojelua koskevista vähimmäisvaatimuksista sekä neuvoston puitepäätöksen 2001/220/YOS korvaamisesta, jäljempänä *yleinen uhridirektiivi*.

Lisäksi Suomi on ratifioinut vuonna 2006 Yhdistyneiden kansakuntien (YK) kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden vastaisen yleissopimuksen ihmiskaupan, erityisesti naisten ja lasten kaupan ehkäisemisestä, torjumisesta ja rankaisemisesta vuonna 2000 tehdyn lisäpöytäkirjan (SopS 71/2006) sekä vuonna 2012 Euroopan neuvoston vuoden 2005 yleissopimuksen ihmiskaupan vastaisesta toiminnasta (SopS 43—44/2012).

Näiden direktiivien ja sopimusten määräykset koskevat myös pakkotyöhön liittyvän ihmiskaupan torjuntaa. Niiden toimeenpano edellyttää Suomelta jo nyt aktiivista toimintaa ihmiskaupan torjumiseksi.

2 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Tällä esityksellä saatetaan vuoden 2014 pöytäkirjan määräykset eduskunnan hyväksyttäväksi.

Vuoden 2014 pöytäkirjalla täydennetään ja päivitetään vuoden 1930 pakollista työtä koskevaa sopimusta. Pöytäkirjaan on sisällytetty pakkotyöhön liittyvää ihmiskauppaa koskevia määräyksiä. Osin kyse on oikeustilan selkeyttämisestä ja täsmentämisestä, sillä jo vuoden 1930 sopimuksen on katsottu kattavan myös pakkotyöhön liittyvän ihmiskaupan, vaikka ihmiskauppaa ei nimenomaisesti olekaan mainittu sopimuksessa. Samalla kumotaan sopimukseen aikanaan kirjatut siirtymäsäännökset, joita ei ole sovellettu enää vuosikymmeniin. Pöytäkirjan ovat ratifioineet tähän mennessä Mauritania, Niger, Norja ja Yhdistynyt Kuningaskunta.

ILO:n pakkotyötä koskevalla pöytäkirjalla pyritään torjumaan pakkotyöhön liittyvää ihmiskauppaa globaalilla tasolla. Ratifioimalla pöytäkirjan Suomi tukee ILO:n pakkotyön ja ihmiskaupan vastaista työtä sekä sitoutuu myös omalta osaltaan pakkotyöhön liittyvän ihmiskaupan torjuntaan. Kansainvälinen yhteistyö ihmiskaupan torjumiseksi on välttämätöntä, sillä valtioiden rajat ylittävä ihmiskauppa on merkittävä ongelma sekä maailmanlaajuisesti että myös Euroopassa.

ILO:n sopimus ja pöytäkirja ovat globaaleja asiakirjoja. Vuoden 1930 sopimus kuuluu niihin ILO:n perustavaa laatua oleviin yleissopimuksiin, joiden periaatteiden noudattamiseen ILO:n

jäsenvaltioiden katsotaan sitoutuneen jo pelkän ILO:n jäsenyyden perusteella samalla tavalla kuin työelämän yhdenvertaisuutta, yhdistymisvapautta ja kollektiivista neuvotteluoikeutta sekä lapsityövoiman kieltoa koskeviin sopimuksiin.

3 Esityksen vaikutukset

Pöytäkirjan avulla pyritään ehkäisemään erityisesti pakkotyöhön liittyvää ihmiskauppaa ja tarjoamaan uhreille suojelua ja mahdollisuus oikeussuojakeinoihin, kuten korvauksiin. Jäsenvaltioiden tulee luoda kansallinen politiikka ja toimintasuunnitelma pakkotyön tehokasta ja pysyvää ehkäisemistä ja poistamista varten. Lisäksi edellytetään toimia suojelun antamiseksi uhreille sekä asianmukaisten ja tehokkaiden oikeussuojakeinojen, kuten korvausten, käyttöön saattamista ja pakkotyön käyttöön syyllistyneiden rankaisemista. Toimiin pöytäkirjan määräysten soveltamiseksi on ryhdyttävä yhteistyössä työnantaja- ja työntekijäjärjestöjen sekä muiden asiaankuuluvien tahojen kanssa.

Suomessa ihmiskauppaa sekä pakkotyöhön liittyvää ihmiskauppaa säädellään jo nyt kattavasti. Myös eri viranomaiset pyrkivät yhteistyössä tunnistamaan ihmiskaupan yhä paremmin sekä puuttumaan ongelmaan.

Suomi on ratifioinut useita kansainvälisiä ihmiskaupan vastaisia yleissopimuksia sekä toimeenpannut EU:n asiaa koskevia velvoitteita. Näin ollen pöytäkirjan ratifiointi ei edellyttäisi Suomelta lainsäädännön muutoksia.

Pakkotyö ja siihen liittyvä ihmiskauppa ovat erityisesti globaalilla tasolla—mutta myös Euroopassa—räikeimpiä työntekijöiden ihmisoikeuksien loukkauksia, joihin on tärkeää puuttua kansainvälisellä yhteistyöllä.

Pakkotyötä koskevat ILO:n sopimukset kuuluvat järjestön keskeisimpiin sopimuksiin. Muun muassa kaikki EU-maat ovat ratifioineet ne. Ihmiskauppaan liittyy usein valtioiden rajat ylittävää toimintaa. Ihmiskaupan torjumiseksi on erityisen tärkeää kehittää kansainvälisiä standardeja, toimintatapoja sekä yhteistyötä.

EU on liittänyt ILO:n pakkotyötä koskevat sopimukset osaksi yhteistä kauppapolitiikkaansa, kansainvälisiin sopimuksiinsa sekä kehitysyhteistyöhönsä. Useissa EU:n kauppasopimuksissa viitataan työelämän perusnormeihin sekä ILO:n keskeisten yleissopimusten ratifiointiin ja tehokkaaseen täytäntöönpanoon EU:ssa ja EU:n ulkopuolisissa kumppanimaissa. On mahdollista, että myös tämä pöytäkirja liitetään EU-politiikan välineiden osaksi, sitten kun sen arvioidaan saaneen riittävästi ratifiointeja osakseen.

Näiden ILO:n tärkeimpien yleissopimusten noudattaminen liittyy myös EU:n ulkopuolella, muun muassa OECD:ssä sekä YK-järjestelmässä työntekijöiden ihmisoikeuksien noudattamisen arviointiin ja seurantaan.

Kansainvälinen yhteistyö ihmiskauppaan liittyvän pakkotyön torjumiseksi helpottanee osaltaan myös suomalaisten yritysten tilannetta niiden toimiessa globaaleilla markkinoilla. Ongelmien poistaminen vähentää riskiä siitä, että esimerkiksi suomalaisten yritysten alihankkijat olisivat syyllistyneet pakkotyön tai ihmiskaupan uhrien käyttöön.

4 Asian valmistelu

Hallituksen esityksen valmistelua varten on pyydetty lausunnot sisäministeriöltä, oikeusministeriöltä, sosiaali- ja terveystieteiden ministeriöltä, ulkoasiainministeriöltä, valtiovarainministeriöltä,

HE 69/2016 vp

opetus- ja kulttuuriministeriöltä, ympäristöministeriöltä, maahanmuuttovirastolta, oikeuskanslerinvirastolta, yhdenvertaisuusvaltuutetun toimistolta, tasa-arvovaltuutetun toimistolta, lapsiasiavaltuutetun toimistolta, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry:tä, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry:ltä, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry:ltä, Akava ry:ltä, Kirkon työmarkkinailaitokselta, Kunnalliselta työmarkkinailaitokselta, Suomen Yrittäjät ry:ltä, Ihmisoikeusliitolta, Amnesty Internationalin Suomen osastolta, Lastensuojelun keskusliitolta, Mannerheimin lastensuojeluliitolta, Pakolaisneuvonta ry:ltä, Suomen Unicefilta, Suomen Punaiselta Ristiltä, Monika-Naiset liitto ry:ltä, Naisjärjestöt yhteistyössä NYTKIS ry:ltä, Pro-tukipiste ry:ltä sekä Rikosuhripäivystys RIKU:lta.

Lausunnoissa puollettiin yleisesti pakkotyöpöytäkirjan ratifioimista. Monissa lausunnoissa katsottiin, että maamme lainsäädäntö vastaa jo nyt pöytäkirjassa edellytettyä tasoa.

Ennen pöytäkirjaa ja siihen liittyvää suositusta koskevien neuvottelujen aloittamista ILO:n vuoden 2014 työkonferenssissa Euroopan komissio antoi huhtikuussa 2014 Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 218 artiklan 3 ja 4 kohdan nojalla suosituksen neuvoston päätökseksi luvan antamisesta neuvottelujen aloittamiseen kansainvälisen työkonferenssin 103. istunnossa asiasta ja asiaa koskeviksi neuvotteluohjeiksi (KOM(2014) 238). Neuvosto ei ennen konferenssin alkua hyväksynyt komission ehdotusta, koska unionin toimivalta ei vallinnut yhteistä näkemystä. Tästä huolimatta jäsenvaltiot sovittivat neuvotteluissa kantansa yhteen.

Sen jälkeen kun pakollista työtä koskevaan sopimukseen liittyvä pöytäkirja oli hyväksytty työkonferenssissa, Euroopan komissio teki syyskuussa 2014 ehdotukset neuvoston päätöksiksi jäsenvaltioiden valtuuttamiseksi ratifioimaan, Euroopan unionin edun mukaisesti, pakollista työtä koskevan Kansainvälisen työjärjestön vuoden 1930 sopimuksen vuoden 2014 pöytäkirja toisaalta sosiaalipolitiikkaan liittyvien kysymysten osalta (KOM(2014) 563 lopullinen) ja toisaalta oikeudelliseen yhteistyöhön rikosasioissa liittyvien kysymysten osalta (KOM(2014) 559 lopullinen).

Ehdotusten tavoitteena oli valtuuttaa jäsenvaltiot ratifioimaan Euroopan unionin edun mukaisesti kyseinen pöytäkirja. Komission näkemyksen mukaan valtuutus oli tarpeen, koska pöytäkirja sisältää myös Euroopan unionin toimivaltaan kuuluvia määräyksiä eikä unioni voi ratifioida Kansainvälisen työjärjestön yleissopimuksia.

Komission arvion mukaan pöytäkirjan sisältö ei ole ongelmallinen EU-lainsäädännön kannalta, mutta siinä käsitellään sellaisia EU:n lainsäädännön aloja, jotka ovat jo pitkälle säänneltyjä. Pakkotyön ehkäisemistä koskevissa pöytäkirjan määräyksissä käsitellään näkökohtia, jotka kuuluvat EU:n sosiaalipolitiikan alaan ja joita koskevassa EU:n lainsäädännössä asetetaan työoloja koskevia vähimmäisvaatimuksia. Uhrien suojeluun ja oikeussuojakeinoihin liittyvissä pöytäkirjan määräyksissä käsitellään näkökohtia, jotka liittyvät rikosasioissa tehtävään oikeudelliseen yhteistyöhön ja joita koskevassa EU:n lainsäädännössä asetetaan ihmiskaupan ehkäisemistä ja uhrien oikeuksia koskevia vähimmäisvaatimuksia.

Jotkin pöytäkirjan osat liittyvät komission mukaan työntekijöiden vapaaseen liikkuvuuteen sekä turvapaikkaa ja maahanmuuttoa koskeviin sääntöihin.

EU:n neuvoston päätökset jäsenvaltioiden valtuuttamisesta ratifioimaan Euroopan unionin edun mukaisesti nyt esillä oleva pöytäkirja toisaalta sosiaalipolitiikan ja toisaalta rikosoikeudellisen yhteistyön osalta annettiin marraskuussa 2015 (päätökset 2015/2037 ja 2015/2071). Päätöksissä valtuutetaan jäsenvaltiot ratifioimaan pöytäkirja sekä suositellaan, että jäsenvalti-

oiden olisi toteutettava tarvittavat toimet pöytäkirjan ratifiointikirjojen tallettamiseksi ILO:n pääjohtajan huostaan mahdollisimman pian ja mielellään ennen 31 päivää joulukuuta 2016.

Hallituksen esitysluonnosta on käsitelty kolmikantaisesti työ- ja elinkeinoministeriön yhteydessä toimivassa Suomen ILO-neuvottelukunnassa yhdessä asian käsittelystä vastuussa olevien keskeisten viranomaisten kanssa.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Pöytäkirjan sisältö ja sen suhde Suomen lainsäädäntöön

1 artikla. Pöytäkirjan 1 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on pannessaan täytäntöön sopimuksen mukaisia velvoitteitaan pakkotyön poistamisesta toteutettava tehokkaita toimenpiteitä pakkotyön käytön ehkäisemiseksi ja poistamiseksi, suojelun antamiseksi uhreille ja asianmukaisten ja tehokkaiden oikeussuojakeinojen, kuten korvausten käyttöön saattamiseksi ja pakkotyön käyttämiseen syyllistyneiden rankaisemiseksi.

Jäsenvaltion on kuultuaan työnantaja- ja työntekijäjärjestöjä laadittava pakkotyön tehokasta ja pysyvää poistamista varten kansallinen politiikka ja toimintasuunnitelma, joiden laatimiseen toimivaltaiset viranomaiset osallistuvat järjestelmällisesti, ja tarvittaessa yhteistyössä työnantaja- ja työntekijäjärjestöjen sekä muiden asiaankuuluvien ryhmien kanssa.

Pöytäkirjan 1 artiklan 3 kohdassa todetaan, että siinä ei muuteta vuoden 1930 sopimuksessa olevaa pakollisen työn määritelmää. Sen sijaan pöytäkirja edellyttää erityisiä toimia pakkotyötä varten toteutettavaa ihmiskauppaa vastaan.

Suomen ulkomaalaislainsäädäntöön sisältyy mahdollisuus myöntää pakollisen työn uhrille oleskeluoikeus Suomeen oleskeluluvan ulkomaalaislaissa (301/2004) säädettyjen edellytysten täytyessä. Lupaperusteina saattaa tapauskohtaisista olosuhteista riippuen tulla kyseeseen ulkomaalaislain 52 a §:n mukainen oleskelulupa ihmiskaupan uhrille tai 52 d §:n mukainen oleskelulupa laittomasti maassa oleskelleelle ja työskennelleelle kolmannen maan kansalaiselle, kansainvälinen suojelu (ulkomaalaislain 6 luku) tai ulkomaalaislain 52 §:n mukainen oleskelulupa yksilöllisestä inhimillisestä syystä, jos oleskeluluvan epääminen olisi ilmeisen kohutonta ulkomaalaisen terveydentilan, Suomeen syntyneiden siteiden tai muun yksilöllisen inhimillisen syyn vuoksi, kun erityisesti otetaan huomioon olosuhteet, joihin hän joutuisi kotimaassaan tai hänen haavoittuva asemansa.

Maahanmuuttovirasto myöntää oleskeluoikeuden Suomeen, jos luvan ulkomaalaislaissa säädetty edellytykset täyttyvät. Ulkomaalaislain 52 a §:n 1 momentin mukainen ihmiskaupan uhrille myönnettävä tilapäinen oleskelulupa on sidottu uhrin valmiuteen tehdä yhteistyötä viranomaisten kanssa ihmiskaupasta epäiltyjen kiinni saamiseksi. Sen sijaan ulkomaalaislain 52 a §:n 2 momentin mukaisen jatkuvan oleskeluluvan myöntäminen erityisen haavoittuvassa asemassa olevalle ihmiskaupan uhrille ei edellytä yhteistyötä viranomaisten kanssa.

Suomessa toimii ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä. Sen puitteissa voidaan tarjota ihmiskaupan uhrille muun muassa neuvoja ja oikeusapua sekä tulkkipalveluja, auttaa majoituksessa ja elänoissa sekä avustaa mahdollisessa kotiinpaluussa. Jos ihmiskaupan uhrilla on kotikunta, se on vastuussa auttamisesta. Muussa tapauksessa asiasta vastaa Joutsenon vastaanottokeskus.

HE 69/2016 vp

Kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annettu laki (746/2011) sisältää säännökset ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmästä. Lain 33 §:n mukaan auttamisjärjestelmän tarkoituksena on:

- 1) päättää henkilön ottamisesta auttamisjärjestelmään tarpeen mukaan monialaista asiantuntijaryhmää kuultuaan;
- 2) antaa ihmiskaupan uhrille 36 §:ssä tarkoitettu toipumisaika tai ulkomaalaislain 52 c §:ssä säädetyin tavoin mainitun lain 52 b §:ssä tarkoitettu harkinta-aika, jatkaa toipumis- tai harkinta-aikaa ja keskeyttää se;
- 3) järjestää auttamistoimet ihmiskaupan uhrille, jolla ei ole kotikuntalaissa tarkoitettua kotikuntaa Suomessa;
- 4) toimia yhteistyössä kunnan kanssa sellaisen ihmiskaupan uhrin auttamisessa, jolla on kotikuntalaissa (201/1994) tarkoitettu kotikunta Suomessa;
- 5) tunnistaa ihmiskaupan uhri siten kuin 38 §:n 3 momentissa säädetään;
- 6) päättää ihmiskaupan uhrin poistamisesta auttamisjärjestelmästä tarpeen mukaan monialaista asiantuntijaryhmää kuultuaan.

Lain 34 §:ssä säännellään esitystä auttamisjärjestelmään ottamiseksi. Sen mukaan julkisen, yksityisen tai kolmannen sektorin toimija voi tehdä Joutsenon vastaanottokeskukselle esityksen ihmiskaupparikoksen uhriksi olettamansa henkilön ottamiseksi auttamisjärjestelmään. Esityksen voi tehdä myös henkilö itse.

Lain 35 §:ssä on säännös auttamisjärjestelmään ottamisesta. Auttamisjärjestelmään esitetty henkilö otetaan auttamisjärjestelmään, jos olosuhteiden perusteella arvioidaan, että kyseessä voi olla ihmiskaupparikoksen uhri ja hän on auttamistoimien tarpeessa. Auttamisjärjestelmään voidaan ottaa myös ihmiskaupparikoksen tutkinnassa avustava henkilö, jos hän on erityisen avun tarpeessa. Myös henkilön Suomessa oleva lapsi, joka on avun tarpeessa, voidaan ottaa auttamisjärjestelmään.

Työsuojeluhallinto auttaa ihmiskaupan uhria työntekijän suojeluun liittyvissä asioissa. Yhdenvertaisuusvaltuutetun tehtävänä on edistää yhdenvertaisuutta ja puuttua syrjintään.

Sisäministeriö asetti sisäisen turvallisuuden ministeriryhmän 14.12.2012 tekemän päätöksen mukaisesti 20.3.2013 työryhmän laatimaan ehdotuksen ihmiskaupan vastaisen toiminnan poikkihallinnollisen seurannan ja koordinoinnin järjestämisestä valtioneuvostossa. Työryhmän ehdotuksen mukaisesti sisäministeriössä aloitti 1.6.2014 toimintansa ihmiskaupan vastaisen toiminnan koordinaattori. Koordinaattorin tehtävänä on muun muassa sovittaa yhteen poikkihallinnollisia ihmiskaupan torjuntaan liittyviä asioita sekä osallistua tehtävään liittyvään kansainväliseen yhteistyöhön.

Ihmiskaupan vastaisen toiminnan koordinaattorin tehtävänantoon sisältyi esityksen laatiminen siitä, miten valtioneuvoston ihmiskaupan vastainen koordinaatio jatkossa organisoidaan. Koordinaattorin laatima luonnos lähetettiin lausuntokierrokselle 7.1.2015. Sen jälkeen valmistelua jatkettiin koordinaattorin toimesta siten, että koordinaatorakenteen toiminta alkoi vuoden 2015 syksyllä.

Valtioneuvoston ihmiskaupan vastaisen toiminnan koordinaattorirakenteeseen kuuluvat toimintaa ohjaavien sisäisen turvallisuuden ja oikeudenhoidon ministerityöryhmän sekä kansliapäällikkökokouksen lisäksi ihmiskaupan vastaisen toiminnan koordinaattorin vetämät toimikaudelle 19.8.2015—31.5.2017 asetettu ihmiskaupan vastaisen toiminnan yhteensovittamissihteeristö sekä verkostoitumisyhteistyö. Yhteensovittamissihteeristössä on edustus kaikista keskeisistä ihmiskaupan vastaista työtä tekevästä ministeriöistä. Sihteeristö kuulee työssään kulloisenkin tarpeen mukaan myös asiantuntijoita, kuten esimerkiksi kansallista ihmiskaupparaporttointijaa.

Valtioneuvoston ihmiskaupan vastaisen toiminnan verkostoon kutsuttiin asiantuntijat ihmiskaupan vastaisen toiminnan osalta keskeisistä toimijoista. Verkostossa onkin kattava edustus niin viranomaisista, joista mainittakoon esimerkiksi ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä ja Poliisihallitus, kuin järjestökentästä mukaan lukien työmarkkinajärjestöt. Tällä hetkellä verkostossa on mukana 27 eri toimijaa. Ihmiskaupan vastaisen toiminnan koordinaattori osallistuu säännöllisesti myös Rikosuhripäivystyksen (RIKU) koordinoiman Ihmiskaupan vastaisen järjestöverkoston (IKV-verkosto) eri aktiviteetteihin.

Yhdenvertaisuusvaltuutettu toimii myös kansallisena ihmiskaupparaporttointijana ja seuraa ihmiskauppaan liittyviä ilmiöitä. Raporttointija voi myös antaa oikeudellista neuvontaa ja voi avustaa uhreja oikeudessa. Ihmiskaupparaporttointija laatii raportteja ihmiskaupasta ja siihen liittyvistä ilmiöistä, ihmiskaupan vastaisen toiminnan tilasta ja uhrien oikeuksien toteutumisesta sekä osallistuu raportoinnin seurantatyöhön, ihmiskaupan vastaisen toiminnan edistämiseen ja valvontaan.

Kansallinen ihmiskaupparaporttointija antaa vuosittain valtioneuvostolle ja kerran neljässä vuodessa eduskunnalle kertomuksen ihmiskaupasta ja siihen liittyvistä ilmiöistä. Raportoinnin eräs keskeinen tarkoitus on kerätyn ja analysoidun aineiston pohjalta havaita ihmiskaupan vastaisen toiminnan ongelmakohtia ja puuttua niihin sekä antaa suosituksia ihmiskaupan vastaisen toiminnan kehittämiseksi. Kansallinen ihmiskaupparaporttointija antaa laajan arviointikertomuksensa ihmiskaupan vastaisen toiminnan tilasta eduskunnalle suosituksineen kerran neljässä vuodessa. Ihmiskaupparaporttointija myös neuvoo ja tukee ihmiskaupan parissa työskenteleviä toimijoita suositustensa ja eduskunnan kannanottojen toimeenpanossa.

Valtioneuvosto hyväksyi viimeksi vuonna 2008 ihmiskaupan vastaisen tarkennetun toimintasuunnitelman, jonka pohjalta on muun muassa valmisteltu ja saatettu voimaan kaksi merkittävää ihmiskaupaa koskevaa lakiprojektia sekä kehitetty ihmiskaupan vastaisen toiminnan yhteensovittamista. Ottaen huomioon valtioneuvoston ihmiskaupan vastaisen toiminnan rakenteeseen kytkeytyvä yhteensovittamis- ja kehitystyö sekä ihmiskaupparaporttointijan rooli ihmiskaupan vastaisen toiminnan kehittäjänä ja seuraajana, erilliselle pakkotyön vastaiselle toimintasuunnitelmalle ei ole katsottava olevan pakkotyötä koskevan pöytäkirjan toimeenpanon kannalta välttämätöntä tarvetta. Asiaan vaikuttaa myös ihmiskaupan torjuntaan liittyvä varsin kattava lainsäädäntö. Pakkotyötä koskeva pöytäkirja otetaan soveltuvin osin huomioon valtioneuvoston ihmiskaupan vastaisen rakenteen työssä, kuten esimerkiksi valmisteltaessa pöytäkirjan kansallisen voimaantulon jälkeiseen aikaan kohdistuvia valtioneuvoston mahdollisia ihmiskaupan vastaisia toimintaohjelmia tai muita näihin rinnastuvia suunnitelmia. Niinpä Suomen voitaneen katsoa täyttävän pöytäkirjan edellytyksen toimintapolitiikasta ja toimintasuunnitelmasta.

Suomessa rikoslain (39/1889) 25 luvussa kriminalisoidut ihmiskaupparikokset kattavat pakkotyön ja orjuuden kriminalisoinnin. Ihmiskauppa ja törkeä ihmiskauppa sekä kummankin teon yritykset ovat rangaistavia tekoja. Rangaistus ihmiskaupasta on vähintään neljä kuukautta ja enin-

HE 69/2016 vp

tään kuusi vuotta vankeutta. Törkeän ihmiskaupan rangaistusasteikko on 2–10 vuotta vankeutta.

Ihmiskaupasta tuomitaan se, joka

- 1) käyttämällä hyväksi toisen riippuvaista asemaa tai turvatonta tilaa taikka toista painostamalla,
- 2) erehdyttämällä toista tai tämän erehdystä hyväksi käyttämällä,
- 3) maksamalla korvauksen toista määräysvallassaan pitävälle henkilölle tai
- 4) ottamalla vastaan sellaisen korvauksen, ottaa toisen määräysvaltaansa, värvää taikka luovuttaa, kuljettaa, vastaanottaa tai majoittaa toisen hänen saattamiseksi muun muassa pakko-työhön.

Ihmiskaupasta tuomitaan myös se, joka ottaa määräysvaltaansa 18 vuotta nuoremman henkilön taikka värvää, luovuttaa, kuljettaa, vastaanottaa tai majoittaa tämän edellä mainitussa tarkoituksessa, vaikka mitään mainituista keinoista ei olisi käytetty.

Törkeästä ihmiskaupasta on tuomittava jos ihmiskaupassa

- 1) käytetään väkivaltaa, uhkausta tai kavaluutta,
- 2) aiheutetaan tahallisesti tai törkeällä huolimattomuudella toiselle vaikea ruumiinvamma, vakava sairaus tai hengenvaarallinen tila taikka näihin rinnastettavaa erityisen tuntuva kärsimystä,
- 3) rikos kohdistuu 18 vuotta nuorempaan lapseen tai henkilöön, jonka kyky puolustaa itseään on olennaisesti heikentynyt, tai
- 4) rikos tehdään osana rikoslain 6 luvun 5 §:n 2 momentissa tarkoitettujen järjestäytyneiden rikollisryhmän toimintaa ja rikos on myös kokonaisuutena arvostellen törkeä.

Törkeästä ihmiskaupasta tuomitaan myös se, joka alistaa toisen orjuuteen tai pitää toista orjuudessa, kuljettaa orjia tai käy kauppaa orjilla, jos teko kokonaisuutena arvostellen on törkeä.

Lähellä ihmiskaupan rikosoikeudellista tunnusmerkistöä on myös rikoslain 47 luvussa kriminalisoitu kiskonnantapainen työsyrintä. Kiskonnantapaisella työsyrijinnällä tarkoitetaan tilannetta, jossa työnantaja asettaa työntekijän huomattavan epäedulliseen asemaan käyttämällä hyväksi esimerkiksi tämän riippuvaista asemaa, tietämättömyyttä tai ymmärtämättömyyttä. Käytännössä kyseessä ovat lähes aina ulkomaiset työntekijät, jotka eivät kykene vaatimaan oikeuksiaan tietämättömyyden, kielitaidottomuuden ja työnantajasta riippuvaisen asemansa vuoksi. Tilanne lähestyy ihmiskauppaa, jos työtä teetetään kohtuuttomasti työsuojelullisia näkökohtia huomioimatta tai ihmisarvoa loukkaavissa oloissa.

Työnvälityksen maksukiellon rikkominen on säädetty rangaistavaksi rikoslain 47 luvun 6 §:ssä. Pykälän mukaan työnvälityksen maksukiellon rikkomisesta on tuomittava sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi se, joka julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) 12 luvun 5 §:n 1 momentissa säädetyn työnvälityksen maksukiellon vastaisesti perii maksun henkilöasiakkaalta. Joissakin tapauksissa ihmiskaupan uhrit ovat joutuneet maksamaan työnantajalle tai tämän edustajalle tai työnvälittäjille useita tuhansia euroja

kotimaassaan päästäkseen Suomeen töihin. Velkasuhde on siten luonut työntekijöiden toisesta riippuvaisen aseman jo ennen Suomeen saapumista.

Suomen lainsäädännön ja käytännön voidaan katsoa täyttävän pöytäkirjan 1 artiklan mukaisen tason.

2 artikla. Pöytäkirjan 2 artiklassa vahvistetaan toimenpiteet, jotka valtioiden on toteutettava pakkotyön ehkäisemiseksi. Niihin kuuluvat etenkin erityisen haavoittuviin ryhmiin sekä työnantajiin kohdistuva koulutus ja tiedotus pakkotyön uhriksi joutumisen sekä pakkotyön käyttöön osallistumisen ehkäisemiseksi. Jäsenvaltioiden tulee varmistaa, että pakkotyön torjumisen kannalta merkittävä lainsäädäntö ja sen täytäntöönpano kattavat kaikki työntekijät ja talouden alat ja että työsuojelutarkastajien sekä muiden täytäntöönpanosta vastaavien viranomaisten palveluja vahvistetaan. Henkilöitä, erityisesti maahanmuuttajia, tulee suojella mahdollisilta epäasiallisilta ja petollisilta käytännöiltä työhönotto- ja työnvälitysprosessin aikana. Sekä julkisella että yksityisellä sektorilla on tuettava asianmukaisen huolellisuuden noudattamista pakkotyön riskien ehkäisemiseksi ja niihin vastaamiseksi. Pakkotyöhön joutumisen riskiä lisääviin perussyihin ja -tekijöihin tulee puuttua.

Tiedotus ja koulutus

Maahanmuuttoviraston nettisivuilla on lyhyt tietosivu myös työsuhteeseen liittyvistä ongelmista. Sivulla on myös linkkejä, joista saa lisätietoa esimerkiksi ihmiskaupasta tai tilanteesta, jossa työsuhteeseen liittyy alipalkkausta, ylipitkiä työvuoroja tai vastaavia seikkoja.

Työsuojeluviranomaiset ovat yhdessä EU:n pakolaisrahaston kanssa laatineet uhreille ihmiskaupan vastaisen ”käyntikortin”, jossa on yhteystiedot sen tilanteen varalta, että työsuhteessa esiintyy ihmiskaupaan liittyviä piirteitä. ”Käyntikortti” on käännetty useille kielille.

Työsopimuslain (55/2001) 2 luvun 4 §:ssä on säännökset työnantajan velvollisuudesta antaa työntekijälle selvitys työnteon keskeisistä ehtoista. Selvityselvöllisyyden laiminlyönnistä on säädetty työsopimuslaissa rangaistus.

Suomessa on järjestetty eri viranomaisten ja muiden toimijoiden yhteisiä valistuskampanjoita, jotka sivuavat muun muassa pakkotyön teettämisen rangaistavuutta (esimerkiksi harmaan talouden vastainen kampanja ja ihmiskaupan vastainen kampanja). Myös Euroopan kriminaalipoliitiikan instituutti (HEUNI) on julkaissut vuonna 2014 ohjeistuksen ulkomaalaisten työntekijöiden rekrytointiin ja palkkaamiseen liittyvien väärinkäytösten ja työperäisen ihmiskaupan ennaltaehkäisemiseksi.

Poliisi informoi rikoksen uhreja muun muassa oikeudellisen avun saamisesta ja erilaisten rikoksen uhrien tukipalveluista. Viranomaiset ja kansalaisjärjestöt ovat tehneet yhdessä erilaisia ja erikielisiä infolehtisiä rikoksen uhreille. Rikoksen uhrilla on mahdollisuus saada maksuton tulkkaus siitä kielestä, jota hänen oletetaan ymmärtävän. Epäiltyä ihmiskaupan uhria poliisi informoi edellä mainitun lisäksi ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmästä ja uhrin suostumuksella ohjaa hänet sen piiriin.

Poliisia koulutetaan jatkuvasti tunnistamaan muun muassa ihmiskaupan uhreja, joita monet pakkotyöhön alistetut työntekijät saattavat olla.

Työlainsäädännön soveltaminen kaikkiin työntekijöihin ja talouden aloihin

HE 69/2016 vp

Suomessa työlainsäädäntöä sovelletaan kaikkiin työntekijöihin mukaan lukien laittomasti maassa olevat työntekijät. Työlainsäädäntö kattaa myös kaikki taloudellisen toiminnan alat. Työehtosopimuksia sovelletaan työntekijöihin joko normaalisitovuuden tai yleissitovuuden nojalla niiden soveltamisedellytysten täytyessä.

Yhdenvertaisuuslaissa (1325/2014) kielletään syrjintä työelämässä muun muassa kansalaisuuden sekä etnisen alkuperän perusteella. Viranomaisille asetetaan velvoite edistää yhdenvertaisuutta omalla toimialallaan.

Suomessa sosiaaliturva perustuu pääasiassa asumiseen. Asuminen on vakinaista, kun henkilöllä on Suomessa varsinainen asunto ja koti ja hän jatkuvasti pääasiallisesti oleskelee täällä. Näin ollen oikeus useisiin etuuksiin perustuu siihen, että henkilö katsotaan edellä mainitulla tavalla Suomessa asuvaksi. Asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annettu laki (1573/1993), jäljempänä *soveltamisalalaki* koskee muun muassa kansan- ja taakueläkkeitä, lapsilisiä ja asumistukea.

Soveltamisalalakia sovelletaan henkilöön, jonka Suomessa oleskelu on laillista. Jos henkilöltä vaaditaan ulkomaalaislain mukaan oleskelulupa, edellytetään sen olevan voimassa pääsääntöisesti vähintään vuoden, jotta henkilö kuuluisi sosiaaliturvan piiriin. Joissain tapauksissa myös alle vuoden voimassa oleva oleskelulupa tai työnteko-oikeus riittää.

Soveltamisalalakiin perustuvaa asumisvaatimusta käytetään myös sairausvakuutuksen ja työttömyysvakuutuksen soveltamisessa. Sairausvakuutusetuuksiin kuuluu Kansaneläkelaitoksen järjestämä ja korvaama kuntoutus. Kansaneläkelaitos järjestää vaikeavammaisten lääkinnällistä kuntoutusta, ammatillista kuntoutusta ja harkinnanvaraista kuntoutusta sekä korvaa kuntoutuspsykoterapiaa Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetun lain (566/2005) perusteella.

Suomessa on lisäksi oikeus kunnallisiin terveys- ja sosiaalipalveluihin kaikilla, jotka asuvat Suomessa kotikuntalaisia edellytetyllä tavalla.

Myös työntöön kautta henkilö voi kuulua Suomen asumisperusteisen sosiaaliturvan piiriin. Tämä edellyttää vähintään neljän kuukauden yhtäjaksoista työntekoa tai yrittäjänä toimimista.

Suomen työskentelyyn perustuvia sosiaaliturvan aloja ovat työeläkkeet sekä vakuutus työtapa-
turmien ja ammattitautien varalle. Työnantaja on velvollinen järjestämään edellä mainitut vakuutukset ja työntekijöillä on oikeus etuuksiin työskentelyn alusta lukien. Mikäli työnantaja laiminlyö vakuuttamisen, ei työntekijä kuitenkaan menetä oikeuttaan etuuksiin. Vakuutusten ottamista valvotaan ja laiminlyöntitapauksiin on lainsäädännössä omat menettelynsä.

Suomen lainsäädäntö takaa sosiaaliturvan, mukaan lukien kuntoutuksen, kaikille laillisesti Suomessa asuville. Työskentelyyn perustuvat sosiaaliturvaoikeudet on turvattu lainsäädännössä myös niissä tilanteissa, joissa työnantaja on laiminlyönyt sosiaaliturvan järjestämiseen liittyvät velvoitteensa.

Työsuojelutarkastusten ja muun lainsäädännön täytäntöönpano

Suomessa on koko maan kattava työsuojeluvalvontaorganisaatio. Tarkastustoimintaa voidaan tarvittaessa kohdentaa tietyille aloille tai tiettyihin kohteisiin, joissa tyypillisesti esiintyy pakotyötä.

Pöytäkirjassa edellytetään, että työsuojelutarkastuspalveluita ja muita lainsäädännön noudattamisen täytäntöönpanosta vastaavia palveluita vahvistetaan. Tämä tarkoittanee käytännössä sitä, että lisätään resursseja joko palkkaamalla uutta henkilöstöä tai kohdentamalla olemassa olevia resursseja pakkotyön valvontaan. Suomessa toteutettiin vuosina 2011—2015 harmaan talouden torjuntaohjelma, jonka yhteydessä ulkomaalaisvalvontaa tehostettiin ja valvontaan palkattiin lisää henkilöstöä. Ohjelman ja sen rahoituksen päättymisestä huolimatta ulkomaalaisvalvonnan taso on pidetty ennallaan. Aluehallintovirastojen työsuojelun vastuualueiden runkosuunnitelmassa ja tulossopimuksissa on sovittu, että ulkomaalaisvalvonta on jatkossa yksi valvonnan kohdentamisperusteista. Jokaisella työsuojelun vastuualueella on yksi tai useampia ulkomaalaisvalvontaan keskittyviä työsuojelutarkastajia. Viranomaisten välistä tietojenvaihtoa on tarkoitus parantaa. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriössä on valmisteilla hallituksen esitys, jolla työsuojeluviranomaiset saisivat nykyistä enemmän tietoa muilta viranomaisilta.

Työsuojelun tietojärjestelmässä (Vera) tarkastettavia asioita ovat esimerkiksi työsyrintä ja tasanpuolinen kohtelu sekä lähetettyjen työntekijöiden palkkaus. Vuokratyöntekijöiden osalta tarkastetaan tehdyt tunnit, lepoajat ja niiden sijoittuminen, työvuoroluettelo sekä viikoittaisen vapaa-ajan järjestäminen.

Oleskelulupaprosessissa työsuhteen ehtoja tarkastellaan ulkomaalaislain 5 luvussa säädetyin tavoin. Työntekijän oleskelulupahakemusta ja sen liitteitä koskevassa ulkomaalaislain 72 §:ssä edellytetään työnantajan toimittavan muun muassa selvitystä työnteon keskeisistä ehtoista sekä työsuhteen ehtoja koskevan vakuutuksen. Työ- ja elinkeinotoimisto harkitsee muun muassa edellä mainittuja seikkoja antaessaan osapäätöksen työntekijän oleskelulupahakemukseen. Muuta ansiotyötä varten myönnettävän oleskeluluvan lupaedellytysten täyttymisen harkitsee maahanmuuttovirasto. Oleskeluluvan hakijoita voidaan kuulla henkilökohtaisesti (ulkomailla yleensä Suomen edustustossa), jos tätä pidetään asian, esimerkiksi lupaa hakevan ulkomaalaisen olosuhteiden tarkemman selvittämisen, kannalta tarpeellisena.

Suojelu epäasiallisilta työhönotto- ja rekrytointiprosesseilta

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 3 luvun 3 §:ssä säädetään perusteista, joilla työ- ja elinkeinoviranomainen voi kieltäytyä ottamasta vastaan avointa työpaikkaa koskevan ilmoituksen tai poistaa sen työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmästä. Tällaisia perusteita ovat epäily siitä, että

- työnantaja rikkoo laissa säädettyä syrjäntäkieltoa;
- työnantaja hakee työntekijää työtehtäviin, jotka ovat lain vastaisia tai joihin haetun henkilön työhön ottaminen on kiellettyä
- työnantaja olennaisesti laiminlyö työsopimuslain 2 luvussa tai merityösopimuslain (756/2011) 2 ja 3 luvuissa säädettyjä velvollisuuksiaan tai velvollisuuksiaan suorittaa veroja tai lakisääteisiä maksuja
- työpaikalla on ilmeinen väkivallan uhka tai siellä esiintyy työntekijän terveydelle haittaa tai vaaraa aiheuttavaa häirintää taikka muuta epäasiallista kohtelua
- avoimen työpaikan täyttymistä ei tehtävän luonteen tai muun vastaavan syyn vuoksi ole tarkoituksenmukaista tukea työnvälityksellä.

Arvioidessaan perusteita olla ottamatta vastaan avointa työpaikkaa koskevaa ilmoitusta tai poistaa ilmoitus asiakastietojärjestelmästä työ- ja elinkeinoviranomainen toimii niiden tietojen

perusteella, joita sillä on käytettävissään joko suoraan työpaikkailmoituksen perusteella tai työnantajan aiemmasta menettelystä saamiensa tietojen perusteella. Työ- ja elinkeinotoimistolla voi olla perusteltu syy epäillä työnantajan menettelyn tai työpaikan olosuhteiden asiallisuutta esimerkiksi aiemman työnantajayhteistyön, viranomaisyhteistyön tai asiakkaiden yhteydenottojen perusteella.

Työnantajalta tai yritykseltä voidaan mainituilla perusteilla evätä myös muita julkisia työvoima- ja yrityspalveluita julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 12 luvun 7 §:n nojalla.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 1 luvun 6 §:n mukaan henkilöasiakkaalle tarjottavat julkiset työvoima- ja yrityspalvelut ovat maksuttomia. Lain 12 luvun 7 §:ssä puolestaan säädetään yksityisiä työvoimapalveluja koskevasta työnvälityksen maksukiellosta sekä palveluista ja toimista, joiden katsottaisiin kuuluvan työnvälityksen maksukiellon piiriin. Säännöksen perusteella yksityisiä työvoimapalveluja tarjoavat eivät saa periä henkilöasiakkaalta maksua tarjolla olevien avoimien työpaikkojen koskevien tietojen välittämisestä, työnhakijalle sopivien työpaikkojen etsimisestä ja tarjoamisesta, työnhakijan esittelystä työnantajalle, avoimia työpaikkoja ja työnhakua koskevasta neuvonnasta eikä henkilöasiakkaan rekisteröimisestä työnhakijaksi. Työnvälityksen maksukiello koskee myös tilanteita, joissa vuokratyöntekijänä työskennellyt henkilö siirtyy toimeksiannon päätyttyä käyttäjäyrityksen palvelukseen.

Yksityisiä työvoimapalveluja koskee työnvälityksen maksukiellon lisäksi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 12 luvun 4 §. Pykälässä säädetään yksityisten työvoimapalvelujen tarjoajien velvollisuudesta noudattaa tasapuolisuutta sekä kiellosta tarjota alaikäistä työvoimaa työhön, johon sen ottaminen nuorista työntekijöistä annetun lain (998/1993) mukaan on kiellettyä. Lisäksi pykälässä säädetään työ- ja elinkeinoministeriön oikeudesta saada yksityisten työvoimapalvelujen seuraamiseksi niitä tarjoavilta tai niitä edustavilta yhteisöiltä yksityisiä työvoimapalveluja koskevia tietoja. Valtioneuvoston asetuksella säädetään tietojen käsittelystä kolmikantaisesti sekä tietojen julkaisemisesta.

Yhdenvertaisuuslakiin ja naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annettuun lakiin (609/1986) sisältyvät syrjintäkiellot velvoittavat myös yksityisiä työvoimapalveluja tarjoavia tahoja. Julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain mukaisella tasapuolisuuden noudattamista koskevalla vaatimuksella pyritään osaltaan varmistamaan työntekijöiden ja työnhakijoiden yhdenvertaista kohtelua yksityisissä työvoimapalveluissa. Myös yksityisten työnvälitystoimistojen, jotka palkkaavat työntekijöitä vuokrattavaksi edelleen, tulee noudattaa nuorista työntekijöistä annettua lakia. Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain mukainen kiello tarjota alaikäistä työvoimaa työhön, johon sen ottaminen nuorista työntekijöistä annetun lain mukaan on kiellettyä, vahvistaa tätä osaltaan.

Työsuojeluviranomaiset valvovat, että yksityisiä työvoimapalveluja tarjoavat tahot noudattavat työehtoja ja työsopimus-, erityis- ja yhdenvertaisuuslakien syrjintäkielloja työntekijöidensä osalta. Valvonta koskee kaikkien kiellettyjen syrjintäperusteiden perusteella tapahtuvaa syrjintää. Yhdenvertaisuusvaltuutettu sekä yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta valvovat työelämän ulkopuolella tapahtuvaa etniseen alkuperään perustuvaa syrjintää ja tasa-arvovaltuutettu sukupuoleen perustuvaa syrjintää.

Vaikka varsinaista valitusoikeutta itse työnvälitystapahtumasta ei ole säädetty, työsuojeluviranomaiset tutkivat mahdollisia työsuhteen ehtojen noudattamista koskevia rikkomuksia, mukaan lukien väitetty työsyryntä. Lisäksi työsyryntää ja työnvälityksen maksukiellon rikkomista koskeva epäily voidaan saattaa poliisin tutkittavaksi ottaen huomioon rikoslain 47 luvun rangaistussäännökset.

Suomen on katsottava täyttävän 2 artiklassa edellytetyn tason.

3 artikla. Pöytäkirjan 3 artiklassa määrätään, että jäsenvaltioiden on ryhdyttävä tehokkaiisiin toimiin pakkotyön uhrien tunnistamiseksi, vapauttamiseksi, suojelemiseksi, toipumisen edistämiseksi ja kuntouttamiseksi sekä tarjottava myös muuta apua ja tukea.

Kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetun lain 38 §:ssä on säännös ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta. Sen mukaan esitutkintaviranomainen tai syyttäjä tunnistaa ihmiskaupan uhrin käynnistäessään epäiltyä rikoslain 25 luvun 3 tai 3 a §:ssä tarkoitettua ihmiskaupparikosta koskevan esitutkinnan, jonka uhri tunnistettava henkilö mahdollisesti on. Maahanmuuttovirasto tunnistaa ihmiskaupan uhrin myöntäessään tälle oleskeluluvan ulkomaalaislain 52 a §:n 2 momentin nojalla. Joutsenon vastaanottokeskus voi tunnistaa 38 c §:ssä tarkoitettua monialaista asiantuntijaryhmää kuultuaan ihmiskaupan uhrin, jos:

- 1) esitutkintaviranomainen tai syyttäjä on päättänyt olla käynnistämättä esitutkintaa Suomessa, mutta on perusteltua syytä katsoa, että auttamisjärjestelmään otettu henkilö on joutunut ihmiskaupan uhriksi ulkomailla; taikka
- 2) esitutkinnan keskeyttämistä tai päättämistä koskevasta päätöksestä käy ilmi, että henkilön on katsottava joutuneen ihmiskaupparikoksen uhriksi, mutta asiaa ei ole voitu toimittaa syyttäjälle käsiteltäväksi, koska asiassa ei voida nostaa syytettä ketään vastaan.

Maahanmuuttovirastossa on kehitetty menetelmiä ihmiskaupan uhrien (mukaan lukien pakkotyön uhreiksi joutuneiden henkilöiden) havaitsemiseksi ja tunnistamiseksi niin turvapaikka- kuin työntekoperusteisia oleskelulupia koskevissa lupaprosesseissa. Turvapaikkamenettelyssä (turvapaikkapuhuttelussa) ja työperusteisten oleskelulupien käsittelyssä kiinnitetään huomiota seikkoihin, jotka saattavat indikoida ihmiskauppaan tai sen kaltaisiin toimiin liittyviä olosuhteita.

Maahanmuuttoviraston turvapaikkayksikössä toimii ihmiskauppa-asiantuntija, jonka tehtäviin kuuluu muun muassa virastolle saapuvien ihmiskauppa-asioiden koordinoimista ja viraston ihmiskauppaan liittyvien käytäntöjen seuraamista ja koordinoimista. Myös maahanmuuttoyksikössä on erityisesti ihmiskauppa-asioihin perehtynyt asiantuntija, joka toimii asiantuntijana erityisesti työperäisen ihmiskaupan osalta.

Ihmiskaupan uhreja koskeva kansallinen sääntelymme on varsin kattavaa ja sitä kehitetään jatkuvasti edelleen. Kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetun lain ja ulkomaalaislain ihmiskaupan uhrin auttamista sekä harkinta-aikaa ja oleskelulupaa koskevien säännösten lisäksi merkityksellisiä säännöksiä ovat muun muassa edustajan määräämistä, iän määrittämistä ja perheenjäsenten jäljittämistä koskevat säännökset.

Poliisi tekee yhteistyötä eri viranomaisten, kuten työsuojeluviranomaisten, kanssa löytääkseen muun muassa pakkotyön uhreja.

Poliisi pyrkii aloittamaan matalalla kynnyksellä esitutkinnan tapauksissa, joissa on syytä epäillä pakkotyön teettämistä. Tällöin rikosnimikkeenä voi tulla kyseeseen muun muassa ihmiskauppa, mutta muitakin vastaavatyypisiä rikosnimikkeitä voi tulla kyseeseen.

Poliisi kehittää edelleen todistajansuojelutoimenpiteitä. Jos poliisilla on syytä epäillä henkilön olevan alle 18-vuotias, poliisi kohtelee henkilöä alaikäisenä, vaikka ikää ei pystyttäisi todentamaan.

Suomen lainsäädännön ja käytännön voidaan katsoa täyttävän 3 artiklassa edellytetyn tason.

4 artikla. Pöytäkirjan 4 artiklan 1 kohdassa jäsenvaltioita vaaditaan varmistamaan, että kaikilla uhreilla on mahdollisuus asianmukaisiin ja tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin, kuten korvauksiin, riippumatta heidän oleskelustaan tai oikeudellisesta asemastaan valtion alueella. Artiklan 2 kohdan mukaan viranomaisilla tulee olla oikeus jättää syyttämättä uhreja tai määräämättä näille rangaistuksia laittomasta toiminnasta, johon heidät on pakotettu.

Rikosoikeuden yleisten rangaistavuuden poistumista koskevien oppien mukaan henkilöä ei voida rangaista teosta, johon hänet on pakotettu.

Säännöksiä oikeussuojakeinoista sisältyy muun muassa oikeudenkäynnistä rikosasioissa annettuun lakiin (689/1997).

Suomen voidaan katsoa täyttävän 4 artiklassa edellytetyn tason.

5 artikla. Pöytäkirjan 5 artiklassa todetaan, että jäsenvaltioiden on tehtävä toistensa kanssa yhteistyötä varmistaakseen pakkotyön kaikkien muotojen ehkäisyn ja poistamisen.

Koska Suomi on aktiivisesti mukaan kansainvälisessä yhteistyössä ihmiskaupan ja pakkotyön poistamiseksi ja ehkäisemiseksi, Suomi täyttää tämänkin artiklan edellyttämän tason.

6 artikla. Pöytäkirjan 6 artiklassa edellytetään tämän pöytäkirjan ja vuoden 1930 sopimuksen soveltamiseksi toteutettavan toimenpiteitä, joista säädetään kansallisessa lainsäädännössä, asetuksissa tai toimivaltaisen viranomaisen antamissa määräyksissä. Myös kansallisten työnantaja- ja työntekijäjärjestöjä kuulemista edellytetään kyseisen lainsäädännön valmistelussa.

Viitaten edellä 1—4 artiklan kohdalla selvitettyihin toimiin Suomen voidaan katsoa täyttävän myös 6 artiklan edellytykset.

7 artikla. Pöytäkirjan 7 artiklan määräyksillä muutetaan vuoden 1930 sopimusta siten, että siitä poistetaan 1 artiklan 2 ja 3 kohdan ja 3—24 artiklan siirtymämääräykset. Näitä siirtymämääräyksiä ei ole sovellettu vuosikymmeniin, joten niiden muodollisella kumoamisella ei ole käytännön vaikutuksia.

8—12 artikla. Pöytäkirjan loppuartiklat koskevat muun muassa sen ratifiointiin, irtisanomiseen, voimaantuloon sekä kieliversioiden sitovuuteen liittyviä määräyksiä.

2 Lakiehdotuksen perustelut

1 §. Pykälä sisältäisi säännöksen siitä, että pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ovat lakina voimassa sellaisina kuin Suomi on niihin sitoutunut.

2 §. Pykälän mukaan pöytäkirjan muiden määräysten voimaansaattamisesta ja tämän lain voimaantulosta säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella.

3 Voimaantulo

Laki on tarkoitus saattaa voimaan valtioneuvoston asetuksella samanaikaisesti, kun pöytäkirja tulee Suomen osalta voimaan. Kansainvälisesti 4 päivänä toukokuuta 2016 voimaan tuleva pöytäkirja tulee Suomen osalta voimaan 12 kuukauden kuluttua siitä, kun ILO:n pääjohtaja on rekisteröinyt Suomen ratifioinnin.

Pöytäkirja ei sisällä Ahvenanmaan toimivaltaan kuuluvia määräyksiä. Työoikeus kuuluu Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 27 §:n 21 kohdan mukaan valtakunnan lainsäädäntövaltaan. Myös rikosoikeudellinen yhteistyö kuuluu itsehallintolain 27 §:n 22 kohdan mukaan valtakunnan lainsäädäntövaltaan.

4 Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus ja käsittelyjärjestys

4.1 Toimivallan jako EU:n ja jäsenvaltioiden välillä

Sekasopimuksilla tarkoitetaan sopimuksia, joiden osalta sopimustoimivalta on Euroopan unionilla ja jäsenvaltioilla yhdessä tai osittain unionilla ja osittain jäsenvaltioilla. Sekasopimukseen rinnastetaan myös ne sopimukset, joissa EU ei voi olla sopimuspuolena, mutta joissa sopimuspuolena olevat jäsenvaltiot käyttävät, oman toimivaltansa lisäksi, unionin puolesta sen toimivaltaa (PeVL 16/2004 vp).

Pöytäkirja koskee SEUT 82 artiklan 2 kohdan soveltamisalaan kuuluvaa rikoksen uhrien suojelua ja unioni on hyväksynyt asiasta yhteisiä sääntöjä, erityisesti edellä mainitut ihmiskauppadirektiivin ja yleisen uhridirektiivin.

Jäsenvaltioilla ei ole toimivaltaa niiden määräysten osalta, joissa määrätään Euroopan unionin yksinomaiseen toimivaltaan kuuluvista asioista. Eduskunnan hyväksyminen ei koske vakiintuneen käytännön mukaan sopimuksen näitä osia (esimerkiksi PeVL 31/2001 vp, PeVL 16/2004 vp ja PeVL 24/2004 vp). Perustuslakivaliokunta on pitänyt tärkeänä, että toimivallan jakautumiseen kiinnitetään riittävästi huomiota laadittaessa hallituksen esityksiä kansainvälisistä sopimuksista. Esityksistä tulee ilmetä, miltä osin sopimukset kuuluvat jäsenvaltioiden toimivaltaan (esimerkiksi PeVL 6/2001 vp, PeVL 31/2001 vp ja PeVL 6/2005 vp).

EU:n neuvosto antoi 10.11.2015 päätökset, joilla se valtuutti jäsenvaltiot ratifioimaan pöytäkirjan unionin toimivaltaan kuuluvilta osilta edistääkseen Euroopan unionin pyrkimyksiä edistää sekä unionissa että sen ulkopuolella ihmisarvoista työtä, jonka tärkeä osatekijä on työntekijöiden suojeleminen ja työolojen parantaminen.

Euroopan unioni ei voi ratifioida pöytäkirjaa, koska ainoastaan valtiot voivat olla sen osapuolia. Tässä tilanteessa jäsenvaltioiden ja unionin toimielinten on tehtävä yhteistyötä pöytäkirjan ratifioimiseksi.

Neuvoston päätösten mukaan Euroopan unioni on hyväksynyt sopimuksen alaa koskevia yhteisiä sääntöjä. Kuten EU:n komissio on edellä mainittujen päätösten valmisteluasiakirjoissa todennut, pöytäkirja ei ole kuitenkaan ristiriidassa EU-lainsäädännön kanssa.

Neuvoston päätöksessä (EU) 2015/2071, jossa valtuutetaan jäsenvaltiot ratifioimaan vuoden 2014 pöytäkirja sen 1—4 artiklaan sisältyviltä, Euroopan unionille SEUT 82 artiklan 2 kohdan nojalla annettuun toimivaltaan (rikosasioissa tehtävä oikeudellinen yhteistyö) kuuluvilta osin, viitataan tiettyihin vähimmäissäännöksiä sisältäviin EU-säädöksiin: ihmiskauppadirektiiviin ja

yleiseen uhridirektiiviin. Näiltä osin pöytäkirjan määräykset ovat hallituksen käsityksen mukaan unionin ja jäsenvaltioiden jaetussa toimivallassa.

Neuvoston päätöksessä (EU) 2015/2037 jäsenvaltioiden valtuuttamisesta ratifioimaan vuoden 2014 pöytäkirja sosiaalipolitiikkaan liittyvien kysymysten osalta viitataan puolestaan neuvoston direktiiviin 91/533/ETY työnantajan velvollisuudesta ilmoittaa työntekijöille työsopimuksessa tai työsuhteessa sovellettavista ehdoista, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviin 2008/104/EY vuokratyöstä, neuvoston direktiivi 89/391/ETY toimenpiteistä työntekijöiden turvallisuuden ja terveyden parantamisen edistämiseksi työssä, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviin 2003/88/EY tietyistä työajan järjestämistä koskevista seikoista, neuvoston direktiiviin 94/33/EY nuorten työntekijöiden suojelusta sekä neuvoston direktiiviin 92/85/ETY toimenpiteistä raskaana olevien ja äskettäin synnyttäneiden tai imettävien työntekijöiden turvallisuuden ja terveyden parantamisen kannustamiseksi työssä. Päätöksen 3. johdantokappaleen mukaan osa pöytäkirjan säännöistä kuuluu SEUT 153 artiklan 2 kohdan mukaisesti unionin toimivaltaan. Erityisesti pöytäkirjan 1 artiklan 1 kohta ja 2 artiklan a ja d alakohtat koskevat asioita, joita säädellään edellä mainituissa direktiiveissä.

Hallituksen näkemyksen mukaan esimerkiksi työoikeutta ja rikosoikeudellista yhteistyötä koskevat pöytäkirjan määräykset, joiden osalta myös EU on antanut lainsäädäntöä kuuluvat EU:n ja jäsenvaltioiden jaettuun toimivaltaan. Lisäksi pöytäkirja sisältää määräyksiä, joiden osalta EU ei ole antanut lainsäädäntöä, joten ne kuuluvat kokonaan kansalliseen toimivaltaan.

4.2 Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus

Perustuslain 94 §:n 1 momentin mukaan eduskunta hyväksyy muun muassa sellaiset valtiosopimukset ja muut kansainväliset velvoitteet, jotka sisältävät lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä. Eduskunnan perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännön mukaan perustuslaissa tarkoitettu eduskunnan hyväksymistoimivalta kattaa kaikki aineelliselta luonteeltaan lain alaan kuuluvat kansainvälisen velvoitteen määräykset.

Perustuslakivaliokunta on katsonut lainsäädännön alaan kuuluvaksi kansainvälisen sopimuksen määräykset, jotka koskevat jonkun perustuslaissa turvatun perusoikeuden käyttämistä tai rajoittamista, määräykset, jotka muutoin koskevat yksilön oikeuksien tai velvollisuuksien perusteita sekä määräykset, joiden tarkoittamasta asiasta on perustuslain mukaan säädettävä lailla tai jos siitä on olemassa lain säännöksiä tai jos siitä on Suomessa vallitsevan käsityksen mukaan säädettävä lailla. Kansainvälisen velvoitteen määräys kuuluu näiden perusteiden mukaan lainsäädännön alaan riippumatta siitä, onko määräys ristiriidassa vai sopusoinnussa Suomessa lailla annetun säännöksen kanssa (PeVL 11/2000 vp, PeVL 12/2000 vp ja PeVL 45/2000 vp).

Pöytäkirjan 1 artikla kuuluu lainsäädännön alaan, koska ihmiskauppaa, törkeää ihmiskauppaa ja kiskonnantapaista työsyryntää koskevista rikoksista on säädetty rikoslaissa. Myös ulkomaa-laissa on säädetty muun muassa oleskeluluvan myöntämisestä ihmiskaupan uhrille. Työnvälityksen maksukiellosta on säädetty julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa ja rikoslaissa. Ihmiskaupan uhrin auttamisjärjestelmästä on säädetty kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetussa laissa. Yhdenvertaisuudesta on säädetty yhdenvertaisuuslaissa ja yhdenvertaisuusvaltuutetusta annetussa laissa.

Pöytäkirjan 2 artikla kuuluu lainsäädännön alaan, sillä muun muassa työlainsäädäntöön, julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin sekä rikoslakiin sisältyy säännöksiä, joilla pyritään pakkotyön ja siihen liittyvän ihmiskaupan estämiseen ja uhrin aseman turvaamiseen.

Työsuojelutarkastuksista säädetään työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoinnista annetussa laissa (44/2006). Työsuhteen ehtojen tarkastamisesta oleskelulupaprosessin yhteydessä säädetään ulkomaalaislaissa. Suojelusta epäasialliselta työhönotto- ja rekrytointiprosessilta säädetään julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa.

Pöytäkirjan 3 artikla kuuluu lainsäädännön alaan, sillä kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetussa laissa ja ulkomaalaislaissa on säännökset ihmiskaupan uhrin auttamisesta ja harkinta-aikaa ja oleskelulupaa koskevat säännökset muun muassa edustajan määräämisestä, iän määrittämisestä sekä perheenjäsenten jäljittämisestä. Kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annettu laki sisältää säännökset uhrien tunnistamisesta ja avustusjärjestelmästä.

Pöytäkirjan 4 artikla kuuluu lainsäädännön alaan, koska rikosten rangaistavuudesta säädetään rikoslaissa, oikeudesta vahingonkorvaukseen vahingonkorvauslaissa (412/1974) sekä oikeussuojakeinoista oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetussa laissa.

4.3 Käsittelyjärjestys

Pakollista työtä koskevaan sopimukseen liittyvä vuoden 2014 pöytäkirja ei sisällä määräyksiä, jotka koskisivat perustuslakia sen 94 §:n 2 momentissa tai 95 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla. Näin ollen pöytäkirja voidaan hallituksen käsityksen mukaan hyväksyä äänten enemmistöllä ja ehdotus laiksi sen voimaansaattamisesta voidaan hyväksyä tavallisen lain säätämisyksessä.

Edellä olevan perusteella ja perustuslain 94 §:n mukaisesti esitetään, että,

eduskunta hyväksyisi Genevessä 11 päivänä kesäkuuta 2014 tehdyn pakollista työtä koskevaan vuoden 1930 sopimukseen liittyvän pöytäkirjan siltä osin kuin se kuuluu Suomen toimivaltaan.

Koska pöytäkirja sisältää määräyksiä, jotka kuuluvat lainsäädännön alaan, annetaan samalla eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

pakollista työtä koskevaan sopimukseen liittyvän pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Genevessä 11 päivänä kesäkuuta 2014 tehdyn pakollista työtä koskevaan vuoden 1930 sopimukseen liittyvän pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ovat lakina voimassa sellaisina kuin Suomi on niihin sitoutunut.

2 §

Pöytäkirjan muiden määräysten voimaansaattamisesta ja tämän lain voimaantulosta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Helsingissä 28 päivänä huhtikuuta 2016

Pääministeri

Juha Sipilä

Oikeus- ja työministeri Jari Lindström

VUODEN 1930 PAKOLLISTA TYÖTÄ KOSKEVAN SOPIMUKSEN PÖYTÄKIRJA

**VUODEN 1930 PAKOLLISTA TYÖTÄ
KOSKEVAN SOPIMUKSEN PÖYTÄ-
KIRJA**

**PROTOCOL TO THE FORCED LA-
BOUR CONVENTION, 1930**

Kansainvälisen työjärjestön yleinen konferenssi, joka

on kokoontunut Genevessä Kansainvälisen työtoimiston hallintoneuvoston koolle kutsumana ja pitänyt 103. istuntonsa 28 päivänä toukokuuta 2014, ja

tunnustaa, että pakollisen työn kieltäminen on osa perusoikeuksien kokonaisuutta ja että pakollinen työ loukkaa miljoonien naisten ja miesten, tyttöjen ja poikien ihmisoikeuksia ja arvoa, edistää köyhyyden jatkumista ja on esteenä ihmisarvoisen työn saavuttamiselle kaikille, ja

tiedostaa vuoden 1930 pakollista työtä koskevan sopimuksen n:o 29 (jäljempänä ”sopimus”) ja pakkotyön poistamista koskevan vuoden 1957 sopimuksen n:o 105 ratkaisevan tärkeän aseman kaikkien pakollisen työn muotojen torjunnassa, mutta tiedostaa, että puutteet näiden sopimusten täytäntöönpanossa edellyttävät lisätoimenpiteitä, ja

palauttaa mieliin, että sopimuksen 2 artiklan määritelmä pakollisesta työstä kattaa pakollisen työn kaikissa muodoissaan ja ilmenemistavoissaan ja että määritelmää sovelletaan kaikkiin ihmisiin erotuksetta, ja

korostaa, että pakollinen työ kaikissa muodoissaan ja ilmenemistavoissaan on poistettava kiireellisesti, ja

palauttaa mieliin sopimuksen ratifioineiden jäsenvaltioiden velvoitteen säätää pakollinen työ rangaistavaksi rikoksena ja varmistaa, että lailla säädetty rangaistukset ovat tosiasiallisesti riittäviä ja että ne pannaan ehdottomasti täytäntöön, ja

panee merkille, että sopimuksessa määrätty siirtymäaika on päättynyt ja että 1 artiklan 2 ja 3 kohdan ja 3—24 artiklan määräyksiä ei enää sovelleta, ja

tunnustaa, että pakollisen työn taustat ja

The General Conference of the International Labour Organization,

Having been convened at Geneva by the Governing Body of the International Labour Office, and having met in its 103rd Session on 28 May 2014, and

Recognizing that the prohibition of forced or compulsory labour forms part of the body of fundamental rights, and that forced or compulsory labour violates the human rights and dignity of millions of women and men, girls and boys, contributes to the perpetuation of poverty and stands in the way of the achievement of decent work for all, and

Recognizing the vital role played by the Forced Labour Convention, 1930 (No. 29), hereinafter referred to as “the Convention”, and the Abolition of Forced Labour Convention, 1957 (No. 105), in combating all forms of forced or compulsory labour, but that gaps in their implementation call for additional measures, and

Recalling that the definition of forced or compulsory labour under Article 2 of the Convention covers forced or compulsory labour in all its forms and manifestations and is applicable to all human beings without distinction, and

Emphasizing the urgency of eliminating forced and compulsory labour in all its forms and manifestations, and

Recalling the obligation of Members that have ratified the Convention to make forced or compulsory labour punishable as a penal offence, and to ensure that the penalties imposed by law are really adequate and are strictly enforced, and

Noting that the transitional period provided for in the Convention has expired, and the provisions of Article 1, paragraphs 2 and 3, and Articles 3 to 24 are no longer applicable, and

Recognizing that the context and forms of

muodot ovat muuttuneet ja että pakollista työtä varten harjoitettava ihmiskauppa, johon voi kuulua seksuaalista hyväksikäyttöä, on kasvavan kansainvälisen huolen aiheena ja sen tehokas poistaminen edellyttää kiireellistä toimintaa, ja

panee merkille, että yksityissektorilla pakollisessa työssä olevien työntekijöiden määrä kasvaa, että tietyt talouden alat ovat erityisen alttiita ja että tietyillä työntekijäryhmillä, erityisesti siirtolaisilla, on muita suurempi riski joutua pakollisen työn uhreiksi, ja

ottaa huomioon, että tehokas ja pysyvä pakollisen työn poistaminen edistää osaltaan työnantajien välisen oikeudenmukaisen kilpailun varmistamista sekä työntekijöiden suojelua, ja

palauttaa mieliin asiaankuuluvat kansainväliset työelämän normit, joita ovat erityisesti sopimus, joka koskee ammatillista järjestäytymisvapautta ja ammatillisen järjestäytymisoikeuden suojelua (n:o 87) (1948), sopimus, joka koskee järjestäytymisoikeuden ja kollektiivisen neuvottelu-oikeuden periaatteiden soveltamista (n:o 98) (1949), sopimus, joka koskee samanarvoisesta työstä miehille ja naisille maksettavaa samaa palkkaa (n:o 100) (1951), yleissopimus (n:o 111), joka koskee työmarkkinoilla ja ammatin harjoittamisen yhteydessä tapahtuvaa syrjintää (1958), yleissopimus (n:o 138), joka koskee työhön pääsemiseksi vaadittavaa vähimmäisikää (1973), yleissopimus (nro 182), joka koskee lapsityön pahimpien muotojen kieltämistä ja välittömiä toimia niiden poistamiseksi (1999), muuttavia työntekijöitä koskeva yleissopimus nro 97 (muutettu) (1949), siirtolaisuuteen liittyviä väärinkäytöksiä sekä ulkomaalaisten työntekijöiden yhtäläisten mahdollisuuksien ja yhtäläisen kohtelun edistämistä koskeva yleissopimus (täydentävät määräykset) (nro 143) (1975), kotitaloustyöntekijöiden ihmisarvoista työtä koskeva yleissopimus (nro 189) (2011), yleissopimus (nro 181), joka koskee yksityisiä työnvälitystoimistoja (1997), sopimus, joka koskee ammattientarkastusta teollisuudessa ja kaupassa (no 81) (1947), yleissopimus (n:o 129), joka koskee maatalouden ammattientarkastusta (1969) sekä ILO:n julis-

forced or compulsory labour have changed and trafficking in persons for the purposes of forced or compulsory labour, which may involve sexual exploitation, is the subject of growing international concern and requires urgent action for its effective elimination, and

Noting that there is an increased number of workers who are in forced or compulsory labour in the private economy, that certain sectors of the economy are particularly vulnerable, and that certain groups of workers have a higher risk of becoming victims of forced or compulsory labour, especially migrants, and

Noting that the effective and sustained suppression of forced or compulsory labour contributes to ensuring fair competition among employers as well as protection for workers, and

Recalling the relevant international labour standards, including, in particular, the Freedom of Association and Protection of the Right to Organise Convention, 1948 (No. 87), the Right to Organise and Collective Bargaining Convention, 1949 (No. 98), the Equal Remuneration Convention, 1951 (No. 100), the Discrimination (Employment and Occupation) Convention, 1958 (No. 111), the Minimum Age Convention, 1973 (No. 138), the Worst Forms of Child Labour Convention, 1999 (No. 182), the Migration for Employment Convention (Revised), 1949 (No. 97), the Migrant Workers (Supplementary Provisions) Convention, 1975 (No. 143), the Domestic Workers Convention, 2011 (No. 189), the Private Employment Agencies Convention, 1997 (No. 181), the Labour Inspection Convention, 1947 (No. 81), the Labour Inspection (Agriculture) Convention, 1969 (No. 129), as well as the ILO Declaration on Fundamental Principles and Rights at Work (1998), and the ILO Declaration on Social Justice for a Fair Globalization (2008), and

tus työelämän peruseriaatteista ja -oikeuksista (1998) ja ILO:n julistus sosiaalisesti oikeudenmukaisesta globalisaatiosta (2008), ja

panee merkille muut asiaankuuluvat kansainväliset asiakirjat, joita ovat erityisesti ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus (1948), kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskeva kansainvälinen yleissopimus (1966), taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia koskeva kansainvälinen yleissopimus (1966), orjuutta koskeva sopimus (1926), lisäsopimus orjuuden, orjakaupan ja orjuuteen verrattavien järjestelmien ja käytännön tukahduttamisesta (1956), kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden vastainen Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimus (2000), yleissopimuksen lisäpöytäkirja ihmiskaupan, erityisesti naisten ja lasten kaupan ehkäisemisestä, torjumisesta ja rangaiksemisesta (2000), yleissopimuksen lisäpöytäkirja maitsen, merin ja ilmatein tapahdettavan maahanmuuttajien salakuljetuksen kieltämisestä (2000), kansainvälinen yleissopimus siirtotyöläisten ja heidän perheensä jäsentensä oikeuksista (1990), kidutuksen ja muun julman, epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen vastainen yleissopimus (1984), kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskeva yleissopimus (1979) ja yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista (2006), ja

on päättänyt hyväksyä tietyt ehdotukset sopimuksen täytäntöönpanon puutteiden korjaamiseksi ja vahvistaa, että ehkäisy-, suojele- ja oikeussuojatoimenpiteitä, kuten korvauksia ja kuntouttamista, tarvitaan pakollisen työn tehokasta ja pysyvää poistamista varten istunnon esityslistan neljännen kohdan mukaisesti, ja

on päättänyt, että nämä ehdotukset laaditaan sopimuksen pöytäkirjaksi;

hyväksyy tänä 11 päivänä kesäkuuta vuonna 2014 seuraavan pöytäkirjan, josta voidaan käyttää nimitystä vuoden 1930 pakollista työtä koskevan sopimuksen vuoden 2014 pöytäkirja.

Noting other relevant international instruments, in particular the Universal Declaration of Human Rights (1948), the International Covenant on Civil and Political Rights (1966), the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights (1966), the Slavery Convention (1926), the Supplementary Convention on the Abolition of Slavery, the Slave Trade, and Institutions and Practices Similar to Slavery (1956), the United Nations Convention against Transnational Organized Crime (2000), the Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, especially Women and Children (2000), the Protocol against the Smuggling of Migrants by Land, Sea and Air (2000), the International Convention on the Protection of the Rights of All Migrant Workers and Members of Their Families (1990), the Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (1984), the Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women (1979), and the Convention on the Rights of Persons with Disabilities (2006), and

Having decided upon the adoption of certain proposals to address gaps in implementation of the Convention, and reaffirmed that measures of prevention, protection, and remedies, such as compensation and rehabilitation, are necessary to achieve the effective and sustained suppression of forced or compulsory labour, pursuant to the fourth item on the agenda of the session, and

Having determined that these proposals shall take the form of a Protocol to the Convention;

adopts this eleventh day of June two thousand and fourteen the following Protocol, which may be cited as the Protocol of 2014 to the Forced Labour Convention, 1930.

1 artikla

1. Pannessaan täytäntöön sopimuksen mukaisia velvoitteitaan poistaa pakollinen työ jokainen jäsenvaltio toteuttaa tehokkaita toimenpiteitä pakollisen työn käytön ehkäisemiseksi ja poistamiseksi, suojelun antamiseksi ja asianmukaisten ja tehokkaiden oikeussuojakeinojen, kuten korvausten, käyttöön saattamiseksi uhreille ja seuraamusten määräämiseksi pakollisen työn käyttämiseen syyllistyneille.

2. Jokainen jäsenvaltio laatii pakollisen työn tehokasta ja pysyvää poistamista varten kansalliset toimintaperiaatteet ja toimintasuunnitelman kuullen työnantaja- ja työntekijäjärjestöjä, mihin sisältyy toimivaltaisten viranomaisten järjestelmälliset toimet, ja tarvittaessa sovittaen toimintansa yhteen työnantaja- ja työntekijäjärjestöjen sekä muiden asiaankuuluvien ryhmien kanssa.

3. Sopimuksessa oleva pakollisen työn määritelmä vahvistetaan, ja siksi tässä pöytäkirjassa tarkoitettujen toimenpiteiden on sisällettävä erityisiä toimia, joilla torjutaan pakollista työtä varten harjoitettavaa ihmiskauppaa.

2 artikla

Pakollisen työn ehkäisemiseksi toteutettavia toimenpiteitä ovat muun muassa

a) yleisölle, etenkin erityisen haavoittuviksi katsotuille henkilöille, suunnattu tiedottaminen ja koulutus, joiden tarkoituksena on estää heidän joutumisensa pakollisen työn uhreiksi;

b) työnantajille suunnattu tiedottaminen ja koulutus, joiden tarkoituksena on estää heidän joutumisensa osalliseksi pakollisen työn harjoittamiseen;

c) sellaisten toimenpiteiden toteuttaminen, joilla varmistetaan, että

i) pakollisen työn ehkäisemiseen liittyvän lainsäädännön, tarvittaessa myös työlainsäädännön, soveltaminen ja täytäntöönpano koskevat kaikkia työntekijöitä ja kaikkia talouden aloja, ja

ii) työsuojelutarkastuksista vastaavia ja

Article 1

1. In giving effect to its obligations under the Convention to suppress forced or compulsory labour, each Member shall take effective measures to prevent and eliminate its use, to provide to victims protection and access to appropriate and effective remedies, such as compensation, and to sanction the perpetrators of forced or compulsory labour.

2. Each Member shall develop a national policy and plan of action for the effective and sustained suppression of forced or compulsory labour in consultation with employers' and workers' organizations, which shall involve systematic action by the competent authorities and, as appropriate, in coordination with employers' and workers' organizations, as well as with other groups concerned.

3. The definition of forced or compulsory labour contained in the Convention is reaffirmed, and therefore the measures referred to in this Protocol shall include specific action against trafficking in persons for the purposes of forced or compulsory labour.

Article 2

The measures to be taken for the prevention of forced or compulsory labour shall include:

(a) educating and informing people, especially those considered to be particularly vulnerable, in order to prevent their becoming victims of forced or compulsory labour;

(b) educating and informing employers, in order to prevent their becoming involved in forced or compulsory labour practices;

(c) undertaking efforts to ensure that:

(i) the coverage and enforcement of legislation relevant to the prevention of forced or compulsory labour, including labour law as appropriate, apply to all workers and all sectors of the economy; and

(ii) labour inspection services and other

muita tämän lainsäädännön täytäntöönpanosta vastaavia viranomaisia vahvistetaan;

d) henkilöitä, erityisesti maahanmuuttajatyöntekijöitä, suojellaan mahdollisilta epäasiallisilta ja petollisilta käytännöiltä työhönoton- ja työhönsijoittamisen aikana;

e) asianmukaisen huolellisuuden tukeminen sekä julkisella että yksityisellä sektorilla pakollisen työn riskien ehkäisemiseksi ja niihin vastaamiseksi; ja

f) pakollisen työn riskejä lisäävien perusyiden ja tekijöiden käsittely.

services responsible for the implementation of this legislation are strengthened;

(d) protecting persons, particularly migrant workers, from possible abusive and fraudulent practices during the recruitment and placement process;

(e) supporting due diligence by both the public and private sectors to prevent and respond to risks of forced or compulsory labour; and

(f) addressing the root causes and factors that heighten the risks of forced or compulsory labour.

3 artikla

Jokainen jäsenvaltio toteuttaa tehokkaat toimenpiteet kaikkien pakollisen työn uhrien tunnistamiseksi, vapauttamiseksi, suojelemiseksi, toivuttamiseksi ja kuntouttamiseksi sekä muiden avun ja tuen muotojen tarjoamiseksi.

Article 3

Each Member shall take effective measures for the identification, release, protection, recovery and rehabilitation of all victims of forced or compulsory labour, as well as the provision of other forms of assistance and support.

4 artikla

1. Jokainen jäsenvaltio varmistaa, että kaikilla pakollisen työn uhreilla on saatavillaan asianmukaiset ja tehokkaat oikeussuojakeinot, kuten korvaus, riippumatta heidän oleskelustaan tai oikeudellisesta asemastaan valtion alueella.

2. Jokainen jäsenvaltio toteuttaa oikeusjärjestelmänsä peruseriaatteiden mukaisesti tarpeelliset toimenpiteet sen varmistamiseksi, että toimivaltaisilla viranomaisilla on oikeus olla kohdistamatta syytetoimia pakollisen työn uhriin tai määräämättä heille rangaistuksia heidän osallistumisestaan oikeudenvastaisiin toimiin, jotka heidät on pakotettu tekemään välittömänä seurauksena siitä, että he ovat joutuneet pakolliseen työhön.

Article 4

1. Each Member shall ensure that all victims of forced or compulsory labour, irrespective of their presence or legal status in the national territory, have access to appropriate and effective remedies, such as compensation.

2. Each Member shall, in accordance with the basic principles of its legal system, take the necessary measures to ensure that competent authorities are entitled not to prosecute or impose penalties on victims of forced or compulsory labour for their involvement in unlawful activities which they have been compelled to commit as a direct consequence of being subjected to forced or compulsory labour.

5 artikla

Jäsenvaltiot tekevät yhteistyötä keskenään varmistakseen pakollisen työn kaikkien muotojen ehkäisyn ja poistamisen.

Article 5

Members shall cooperate with each other to ensure the prevention and elimination of all forms of forced or compulsory labour.

6 artikla

Tämän pöytäkirjan ja sopimuksen määräysten soveltamiseksi toteutettavista toimenpiteistä määrätään kansallisilla säädöksillä tai määräyksillä tai toimivaltaisen viranomaisen määräyksillä sen jälkeen, kun niistä on kuultu asiaankuuluvia työnantaja- ja työntekijäjärjestöjä.

Article 6

The measures taken to apply the provisions of this Protocol and of the Convention shall be determined by national laws or regulations or by the competent authority, after consultation with the organizations of employers and workers concerned.

7 artikla

Sopimuksen 1 artiklan 2 ja 3 kohdan ja 3—24 artiklan siirtymämääräykset poistetaan.

Article 7

The transitional provisions of Article 1, paragraphs 2 and 3, and Articles 3 to 24 of the Convention shall be deleted.

8 artikla

1. Jäsenvaltio voi ratifioida tämän pöytäkirjan yhtä aikaa sopimuksen ratifiointin kanssa tai milloin tahansa sen jälkeen ilmoittamalla virallisen ratifiointinsa Kansainvälisen työtoimiston pääjohtajalle kirjaamista varten.

2. Pöytäkirja tulee voimaan 12 kuukautta sen päivän jälkeen, jona pääjohtaja on kirjannut kahden jäsenvaltion ratifiointit. Sen jälkeen pöytäkirja tulee voimaan jäsenvaltion osalta 12 kuukautta sen päivän jälkeen, jona kyseisen jäsenvaltion ratifiointi on kirjattu, ja sopimus sitoo kyseistä jäsenvaltiota tämän pöytäkirjan 1—7 artiklalla täydennettynä.

Article 8

1. A Member may ratify this Protocol at the same time as or at any time after its ratification of the Convention, by communicating its formal ratification to the Director-General of the International Labour Office for registration.

2. The Protocol shall come into force twelve months after the date on which ratifications of two Members have been registered by the Director-General. Thereafter, this Protocol shall come into force for a Member twelve months after the date on which its ratification is registered and the Convention shall be binding on the Member concerned with the addition of Articles 1 to 7 of this Protocol.

9 artikla

1. Tämän pöytäkirjan ratifioinut jäsenvaltio voi irtisanoa sen milloin tahansa, kun sopimus on avoinna irtisanomista varten sen 30 artiklan mukaisesti, asiakirjalla, jonka jäsenvaltio toimittaa Kansainvälisen työtoimiston pääjohtajalle kirjattavaksi.

2. Sopimuksen irtisanominen sen 30 tai 32 artiklan mukaisesti aiheuttaa ilman eri toimenpiteitä tämän pöytäkirjan irtisanomisen.

3. Kaikki tämän artiklan 1 tai 2 kohdan mu-

Article 9

1. A Member which has ratified this Protocol may denounce it whenever the Convention is open to denunciation in accordance with its Article 30, by an act communicated to the Director-General of the International Labour Office for registration.

2. Denunciation of the Convention in accordance with its Articles 30 or 32 shall *ipso jure* involve the denunciation of this Protocol.

3. Any denunciation in accordance with

HE 69/2016 vp

kaiset irtisanomiset tulevat voimaan vasta vuoden kuluttua niiden rekisteröintipäivästä.

paragraphs 1 or 2 of this Article shall not take effect until one year after the date on which it is registered.

10 artikla

Article 10

1. Kansainvälisen työtoimiston pääjohtaja ilmoittaa kaikille Kansainvälisen työjärjestön jäsenvaltioille kaikkien järjestön jäsenvaltioiden toimittamien ratifiointien, ilmoitusten ja irtisanomisten kirjaamisesta.

1. The Director-General of the International Labour Office shall notify all Members of the International Labour Organization of the registration of all ratifications, declarations and denunciations communicated by the Members of the Organization.

2. Kun järjestön jäsenvaltioille ilmoitetaan toisen ratifioinnin kirjaamisesta, pääjohtaja kiinnittää jäsenvaltioiden huomiota pöytäkirjan voimaantulopäivään.

2. When notifying the Members of the Organization of the registration of the second ratification, the Director-General shall draw the attention of the Members of the Organization to the date upon which the Protocol shall come into force.

11 artikla

Article 11

Kansainvälisen työtoimiston pääjohtaja ilmoittaa Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerille kirjattavaksi Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan 102 artiklan mukaisesti täydelliset tiedot kaikista pääjohtajan kirjaimista ratifioinneista, ilmoituksista ja irtisanomisista.

The Director-General of the International Labour Office shall communicate to the Secretary-General of the United Nations, for registration in accordance with article 102 of the Charter of the United Nations, full particulars of all ratifications, declarations and denunciations registered by the Director-General.

12 artikla

Article 12

Tämän pöytäkirjan tekstin englannin- ja ranskankieliset toisinnot ovat yhtä todistusvoimaiset.

The English and French versions of the text of this Protocol are equally authoritative.

SUOSITUS PAKOLLISEN TYÖN TEHOKASTA POISTAMISTA KOSKEVISTA LISÄTOIMENPITEISTÄ

SUOSITUS PAKOLLISEN TYÖN TEHOKASTA POISTAMISTA KOSKEVISTA LISÄTOIMENPITEISTÄ

RECOMMENDATION ON SUPPLEMENTARY MEASURES FOR THE EFFECTIVE SUPPRESSION OF FORCED LABOUR

Kansainvälisen työjärjestön yleinen konferenssi, joka

on kokoontunut Genevessä Kansainvälisen työtoimiston hallintoneuvoston koolle kutsumana ja pitänyt 103. istuntonsa 28 päivänä toukokuuta 2014, ja

on hyväksynyt vuoden 1930 pakollista työtä koskevan sopimuksen vuoden 2014 pöytäkirjan (jäljempänä ”pöytäkirja”), ja

on päättänyt hyväksyä tietyt ehdotukset vuoden 1930 pakollista työtä koskevan sopimuksen n:o 29 (jäljempänä ”sopimus”) täytäntöönpanon puutteiden korjaamisesta sekä vahvistanut, että ehkäisy-, suojele- ja oikeussuojatoimenpiteitä, kuten korvauksia ja kuntoutusta, tarvitaan pakollisen työn tehokasta ja pysyvää poistamista varten istunnon esityslistan neljännen kohdan mukaisesti, ja

on päättänyt, että nämä ehdotukset laaditaan sopimusta ja pöytäkirjaa täydentäväksi suosituksiksi,

hyväksyy tänä 11 päivänä kesäkuuta vuonna 2014 seuraavan suosituksen, josta voidaan käyttää nimitystä vuoden 2014 suositus pakollisesta työstä (lisätoimenpiteistä).

1. Jäsenvaltioiden olisi työnantaja- ja työntekijäjärjestöjä sekä muita asiaankuuluvia ryhmiä kuultuaan tarvittaessa perustettava tai vahvistettava

a) kansallisia toimintaperiaatteita ja toimitasuunnitelmia, joihin sisältyy aikataulutettu- ja toimenpiteitä toteutettavaksi sukupuoli- ja lapsinäkökulma huomioon ottaen, tarkoituksena poistaa tehokkaasti ja pysyvästi pakollinen työ kaikissa muodoissaan ehkäisyn, suojele- ja oikeussuojakeinojen, kuten uhreille maksettavien korvausten, saatavuuden ja rikoksentehtäjäille määrättävien seuraamusten, avulla; ja

The General Conference of the International Labour Organization,

Having been convened at Geneva by the Governing Body of the International Labour Office, and having met in its 103rd Session on 28 May 2014, and

Having adopted the Protocol of 2014 to the Forced Labour Convention, 1930, hereinafter referred to as “the Protocol”, and

Having decided upon the adoption of certain proposals to address gaps in implementation of the Forced Labour Convention, 1930 (No. 29), hereinafter referred to as “the Convention”, and reaffirmed that measures of prevention, protection, and remedies, such as compensation and rehabilitation, are necessary to achieve the effective and sustained suppression of forced or compulsory labour, pursuant to the fourth item on the agenda of the session, and

Having determined that these proposals shall take the form of a Recommendation supplementing the Convention and the Protocol;

adopts this eleventh day of June of the year two thousand and fourteen the following Recommendation, which may be cited as the Forced Labour (Supplementary Measures) Recommendation, 2014.

1. Members should establish or strengthen, as necessary, in consultation with employers’ and workers’ organizations as well as other groups concerned:

(a) national policies and plans of action with time-bound measures using a gender- and child-sensitive approach to achieve the effective and sustained suppression of forced or compulsory labour in all its forms through prevention, protection and access to remedies, such as compensation of victims, and the sanctioning of perpetrators; and

b) toimivaltaisia viranomaisia, kuten työsuojeluviranomaisia, oikeuslaitosta ja kansallisia elimiä tai muita institutionaalisia järjestelmiä, jotka käsittelevät pakollista työtä, tarkoituksena varmistaa kansallisten toimintaperiaatteiden ja toimintasuunnitelmien kehittäminen, yhteensovittaminen, täytäntöönpano, valvonta ja arviointi.

2. 1) Jäsenvaltioiden olisi säännöllisesti kerättävä, tarkasteltava ja annettava saataville luotettavaa, puolueetonta ja yksityiskohtaista tietoa ja tilastotietoja pakollisen työn luonteesta ja laajuudesta, eriteltynä asiaankuuluvien ominaisuuksien, kuten sukupuolen, iän ja kansallisuuden, mukaan, jotta saavutettua edistystä voidaan arvioida.

2) Oikeutta henkilötietojen yksityisyyteen olisi kunnioitettava.

EHKÄISY

3. Jäsenvaltioiden olisi toteutettava ehkäiseviä toimenpiteitä, joita ovat muun muassa

a) työtä koskevien perusperiaatteiden ja oikeuksien kunnioittaminen, edistäminen ja toteuttaminen;

b) ammatillisen järjestäytymisvapauden ja kollektiivisen neuvotteluoikeuden edistäminen, jotta riskialttiit työntekijät voivat liittyä työntekijäjärjestöihin;

c) ohjelmat, joilla torjutaan sellaista syrjintää, joka lisää alttiutta pakolliselle työlle;

d) aloitteet, joilla käsitellään lapsityövoimaa ja edistetään lasten, sekä poikien että tyttöjen, koulutusmahdollisuuksia keinona suojella lapsia joutumasta pakollisen työn uhreiksi; ja

e) toimenpiteet pöytäkirjan ja sopimuksen tavoitteiden toteuttamiseksi.

4. Jäsenvaltioiden olisi kansalliset olosuhteensa huomioon ottaen toteutettava mahdollisimman tehokkaita ehkäiseviä toimenpiteitä, kuten

a) työntekijöiden alttiuteen pakolliselle työlle johtavien perussyiden käsittely;

b) kohdennetut valistuskampanjat erityisesti niille, jotka ovat suurimmassa vaarassa joutua pakollisen työn uhreiksi, tarkoituksena tiedottaa heille muun muassa siitä, miten suojautua petollisilta tai epäasiallisilta työhönotto- ja työkäytännöiltä, heidän oikeuksistaan

(b) competent authorities such as the labour inspectorates, the judiciary and national bodies or other institutional mechanisms that are concerned with forced or compulsory labour, to ensure the development, coordination, implementation, monitoring and evaluation of the national policies and plans of action.

2. (1) Members should regularly collect, analyse and make available reliable, unbiased and detailed information and statistical data, disaggregated by relevant characteristics such as sex, age and nationality, on the nature and extent of forced or compulsory labour which would allow an assessment of progress made.

(2) The right to privacy with regard to personal data should be respected.

PREVENTION

3. Members should take preventive measures that include:

(a) respecting, promoting and realizing fundamental principles and rights at work;

(b) the promotion of freedom of association and collective bargaining to enable at-risk workers to join workers' organizations;

(c) programmes to combat the discrimination that heightens vulnerability to forced or compulsory labour;

(d) initiatives to address child labour and promote educational opportunities for children, both boys and girls, as a safeguard against children becoming victims of forced or compulsory labour; and

(e) taking steps to realize the objectives of the Protocol and the Convention.

4. Taking into account their national circumstances, Members should take the most effective preventive measures, such as:

(a) addressing the root causes of workers' vulnerability to forced or compulsory labour;

(b) targeted awareness-raising campaigns, especially for those who are most at risk of becoming victims of forced or compulsory labour, to inform them, inter alia, about how to protect themselves against fraudulent or abusive recruitment and employment prac-

ja velvollisuuksistaan työssä ja siitä, miten tarvittaessa voi saada apua;

c) kohdennetut valistuskampanjat pakollisen työn kiellon rikkomista koskevista seuraamuksista;

d) riskialttiiden väestöryhmien koulutusohjelmat, joilla lisätään heidän työllistettävyytään ja tulonhankkimismahdollisuuksiaan ja -valmiuksiaan;

e) toimenpiteet, joilla varmistetaan, että työsuhteita koskevat kansalliset säädökset ja määräykset kattavat kaikki talouden alat ja että ne pannaan tehokkaasti täytäntöön. Asiantuuluvat tiedot palvelussuhteen ehdoista ja edellytyksistä olisi eriteltävä asianmukaisella, todennettavalla ja helposti ymmärrettävällä tavalla, ja mieluiten kirjallisella sopimuksella kansallisten säädösten ja määräysten sekä työehtosopimusten mukaisesti;

f) sosiaaliturvan perustakeet, jotka sisältävät vuoden 2012 sosiaalisen suojelun vähimmäistasoja koskevan suosituksen (n:o 202) mukaiseen sosiaalisen suojelun kansalliseen vähimmäistasoon, jotta alttiutta pakolliselle työlle voidaan vähentää;

g) ohjaus ja tiedottaminen siirtolaisille ennen heidän lähtöään lähtömaasta ja saapuaan kohdemaahan, jotta he ovat paremmin valmistautuneita työskentelemään ja asumaan ulkomailla ja jotta he tulevat tietoisiksi pakollista työtä varten harjoitettavasta ihmiskaupasta ja ymmärtävät sitä paremmin;

h) yhdenmukaiset toimintaperiaatteet, kuten työllisyyttä ja työvoiman muuttoliikettä koskevat toimintaperiaatteet, joissa otetaan huomioon tiettyjen siirtolaisryhmien, myös laittomasti maassa oleskelevien, kohtaamat riskit, ja käsitellään olosuhteita, jotka voivat johtaa pakollista työtä koskeviin tilanteisiin;

i) asianomaisten valtion viranomaisten toimenpiteiden edistäminen yhteensovitettuna muiden valtioiden toimenpiteiden kanssa, jotta voidaan helpottaa lainmukaista ja turvallista siirtolaisuutta ja ehkäistä ihmiskauppaa, mukaan lukien yhteensovitettujen toimenpiteiden työn välittäjien ja työnvälitystoimistojen sääntelemiseksi, valtuuttamiseksi ja valvomiseksi sekä työntekijöiltä perittävien rekrytointikustannusten poistamiseksi, jotta velkaorjuus ja muut taloudellisen pakottamisen muodot voidaan estää; ja

tices, their rights and responsibilities at work, and how to gain access to assistance in case of need;

(c) targeted awareness-raising campaigns regarding sanctions for violating the prohibition on forced or compulsory labour;

(d) skills training programmes for at-risk population groups to increase their employability and income-earning opportunities and capacity;

(e) steps to ensure that national laws and regulations concerning the employment relationship cover all sectors of the economy and that they are effectively enforced. The relevant information on the terms and conditions of employment should be specified in an appropriate, verifiable and easily understandable manner, and preferably through written contracts in accordance with national laws, regulations or collective agreements;

(f) basic social security guarantees forming part of the national social protection floor, as provided for in the Social Protection Floors Recommendation, 2012 (No. 202), in order to reduce vulnerability to forced or compulsory labour;

(g) orientation and information for migrants, before departure and upon arrival, in order for them to be better prepared to work and live abroad and to create awareness and better understanding about trafficking for forced labour situations;

(h) coherent policies, such as employment and labour migration policies, which take into account the risks faced by specific groups of migrants, including those in an irregular situation, and address circumstances that could result in forced labour situations;

i) promotion of coordinated efforts by relevant government agencies with those of other States to facilitate regular and safe migration and to prevent trafficking in persons, including coordinated efforts to regulate, license and monitor labour recruiters and employment agencies and eliminate the charging of recruitment fees to workers to prevent debt bondage and other forms of economic coercion; and

j) kun pannaan täytäntöön sopimuksen mukaisia pakollisen työn poistamisen velvoitteita, työnantajien ja yritysten ohjaaminen ja tukeminen sellaisissa tehokkaissa toimenpiteissä, joilla määritellään, ehkäistään ja lievennetään pakollisen työn riskejä ja otetaan huomioon keinot käsitellä niitä työnantajien ja yritysten toiminnassa tai tuotteissa, palveluisa tai sellaisissa toiminnoissa, joihin ne voivat välittömästi liittyä.

SUOJELU

5. 1) Pakollisen työn uhrien tunnistamiseksi ja vapauttamiseksi olisi toteutettava kohdennettuja toimenpiteitä.

2) Pakollisen työn uhreille olisi tarjottava suojelutoimenpiteitä. Nämä toimenpiteet eivät saisi olla riippuvaisia uhrin halusta tehdä yhteistyötä rikosoikeudenkäynneissä tai muissa oikeudenkäynneissä.

3) Voidaan toteuttaa toimenpiteitä, joilla kannustetaan uhreja yhteistyöhön rikoksenteijöiden tunnistamiseksi ja rankaisemiseksi.

6. Jäsenvaltioiden olisi tunnustettava työntekijäjärjestöjen ja muiden järjestöjen tehtävä ja valmiudet antaa tukea ja apua pakollisen työn uhreille.

7. Jäsenvaltioiden olisi oikeusjärjestelmänsä peruseriaatteiden mukaisesti toteutettava tarpeelliset toimenpiteet sen varmistamiseksi, että toimivaltaisilla viranomaisilla on oikeus olla kohdistamatta syytöksiä pakollisen työn uhreihin tai määräämättä heille rangaistuksia heidän osallistumisestaan oikeudenvastaisiin toimiin, jotka heidät on pakotettu tekemään välittömänä seurauksena siitä, että he ovat joutuneet pakolliseen työhön.

8. Jäsenvaltioiden olisi toteutettava toimenpiteitä työn välittäjien ja työnvälitystojen väärinkäytösten ja petollisten käytäntöjen poistamiseksi, kuten

a) työntekijöiltä perittävien rekrytointikustannusten poistaminen;

b) sellaisten läpinäkyvien sopimusten vaatiminen, joissa selitetään selvästi palvelussuhteen ehdot ja työolosuhteet;

c) asianmukaisten ja esteettömien valitusmekanismien perustaminen;

d) asianmukaisten rangaistusten säätäminen; ja

(j) in giving effect to their obligations under the Convention to suppress forced or compulsory labour, providing guidance and support to employers and businesses to take effective measures to identify, prevent, mitigate and account for how they address the risks of forced or compulsory labour in their operations or in products, services or operations to which they may be directly linked.

PROTECTION

5. (1) Targeted efforts should be made to identify and release victims of forced or compulsory labour.

(2) Protective measures should be provided to victims of forced or compulsory labour. These measures should not be made conditional on the victim's willingness to cooperate in criminal or other proceedings.

(3) Steps may be taken to encourage the cooperation of victims for the identification and punishment of perpetrators.

6. Members should recognize the role and capacities of workers' organizations and other organizations concerned to support and assist victims of forced or compulsory labour.

7. Members should, in accordance with the basic principles of their legal systems, take the necessary measures to ensure that competent authorities are entitled not to prosecute or impose penalties on victims of forced or compulsory labour for their involvement in unlawful activities which they have been compelled to commit as a direct consequence of being subjected to forced or compulsory labour.

8. Members should take measures to eliminate abuses and fraudulent practices by labour recruiters and employment agencies, such as:

(a) eliminating the charging of recruitment fees to workers;

(b) requiring transparent contracts that clearly explain terms of employment and conditions of work;

(c) establishing adequate and accessible complaint mechanisms;

(d) imposing adequate penalties; and

e) näiden palvelujen sääntely tai valtuuttaminen.

9. Jäsenvaltioiden olisi kansalliset olosuhteensa huomioon ottaen toteutettava mahdollisimman tehokkaita suojelutoimenpiteitä, jotta voidaan vastata kaikkien uhrien välitöntä apua ja pitkäaikaista toipumista ja kuntoutusta koskeviin tarpeisiin, kuten

a) kohtuulliset toimenpiteet, joilla suojellaan pakollisen työn uhrien sekä tarvittaessa perheenjäsenten ja todistajien turvallisuutta, mukaan lukien suojelu uhkailulta ja kostolta sen perusteella, että uhrit käyttävät sovellettavan kansallisten lainsäädännön mukaisia oikeuksiaan tai tekevät yhteistyötä oikeudenkäynnissä;

b) riittävä ja asianmukainen majoitus;

c) terveydenhuolto, mukaan lukien sekä lääketieteellinen että psykologinen tuki, sekä erityisten kuntoutustoimenpiteiden tarjoaminen pakollisen työn uhreille, mukaan lukien ne uhrit, jotka ovat joutuneet myös seksuaalisen väkivallan uhriksi;

d) aineellinen tuki;

e) yksityisyyden ja henkilöllisyyden suoja;

ja
f) sosiaalinen ja taloudellinen tuki, mukaan lukien pääsy opetukseen ja koulutukseen sekä ihmisarvoiseen työhön.

10. Pakolliseen työhön joutuneita lapsia koskevissa suojelutoimenpiteissä olisi otettava huomioon lapsen erityiset tarpeet ja edut, ja niiden olisi sisällettävä vuoden 1999 lapsityön pahimpia muotoja koskevassa yleissopimuksessa (nro 182) määrätyn suojelun lisäksi seuraavat:

a) tyttöjen ja poikien pääsy koulutukseen;

b) holhoojan tai muun edustajan nimeäminen tarvittaessa;

c) kun henkilön iästä on epäselvyyttä, mutta on syytä uskoa hänen olevan alle 18-vuotias, oletettu alaikäisyys ennen varsinaisen iän todentamista; ja

d) toimenpiteet lasten yhdistämiseksi perheidensä kanssa, tai kun se on lapsen edun mukaista, sijaisperhehuolto.

11. Jäsenvaltioiden olisi kansalliset olosuhteensa huomioon ottaen toteutettava pakolliseen työhön joutuneita siirtolaisia koskevia mahdollisimman tehokkaita suojelutoimenpiteitä riippumatta siirtolaisten oikeudellisesta

(e) regulating or licensing these services.

9. Taking into account their national circumstances, Members should take the most effective protective measures to meet the needs of all victims for both immediate assistance and long-term recovery and rehabilitation, such as:

(a) reasonable efforts to protect the safety of victims of forced or compulsory labour as well as of family members and witnesses, as appropriate, including protection from intimidation and retaliation for exercising their rights under relevant national laws or for cooperation with legal proceedings;

(b) adequate and appropriate accommodation;

(c) health care, including both medical and psychological assistance, as well as provision of special rehabilitative measures for victims of forced or compulsory labour, including those who have also been subjected to sexual violence;

(d) material assistance;

(e) protection of privacy and identity; and

(f) social and economic assistance, including access to educational and training opportunities and access to decent work.

10. Protective measures for children subjected to forced or compulsory labour should take into account the special needs and best interests of the child, and, in addition to the protections provided for in the Worst Forms of Child Labour Convention, 1999 (No. 182), should include:

(a) access to education for girls and boys;

(b) the appointment of a guardian or other representative, where appropriate;

(c) when the person's age is uncertain but there are reasons to believe him or her to be less than 18 years of age, a presumption of minor status, pending age verification; and

(d) efforts to reunite children with their families, or, when it is in the best interests of the child, provide family-based care.

11. Taking into account their national circumstances, Members should take the most effective protective measures for migrants subjected to forced or compulsory labour, irrespective of their legal status in the national

asemasta jäsenvaltion alueella, muun muassa seuraavia:

a) kun on perusteltua syytä otaksua, että henkilö on pakollisen työn uhri, sellaisen harkinta- ja kuntoutusajan antaminen, jonka aikana henkilön sallitaan oleskella kyseisen jäsenvaltion alueella, jotta hän voi tehdä tietoon perustuvan päätöksen suojelutoimenpiteistä ja osallistumisesta oikeudenkäynteihin;

b) väliaikaisten tai pysyvien oleskelulupien myöntäminen ja pääsy työmarkkinoille; ja

c) turvallisen ja mieluiten vapaaehtoisen lähtömaahan paluun helpottaminen.

OIKEUSSUOJAKEINOT, KUTEN KORVAUKSET JA OIKEUSTURVA

12. Jäsenvaltioiden olisi toteutettava toimenpiteet varmistaakseen, että kaikilla pakollisen työn uhreilla on oikeus oikeudenkäyntiin ja muut asianmukaiset ja tehokkaat oikeussuojakeinot, kuten korvaus henkilö- ja esinevahingoista, muun muassa

a) varmistamalla kansallisten säädösten ja määräysten sekä käytäntöjen mukaisesti, että kaikilla uhreilla on joko itsellään tai edustajan välityksellä tehokas pääsy tuomioistuimiin, erityistuomioistuimiin ja muihin ratkaisumekanismeihin oikeussuojakeinojen, kuten hyvityksen ja vahingonkorvausten saamiseksi;

b) säätämällä, että uhrit voivat saada rikoksentekijöiltä hyvitystä ja vahingonkorvausta, mukaan lukien maksamattomat palkat ja lakisääteiset sosiaaliturvamaksut;

c) takaamalla pääsyn asianmukaisiin olemassa oleviin hyvitysjärjestelmiin;

d) antamalla tietoa ja neuvontaa uhrien laillisista oikeuksista ja saatavilla olevista palveluista heidän ymmärtämällään kielellä sekä takaamalla oikeusavun, mieluiten maksuttoman oikeusavun, saatavuuden; ja

e) takaamalla, että kaikki jäsenvaltiossa teetetyn pakollisen työn uhrit, sekä jäsenvaltion kansalaiset että muut kuin jäsenvaltion kansalaiset, voivat hakea kyseisessä valtiossa asianmukaisia hallinnollisia, siviilioikeudellisia ja rikosoikeudellisia oikeussuojakeinoja riippumatta oleskelustaan tai oikeudellisesta

territory, including:

(a) provision of a reflection and recovery period in order to allow the person concerned to take an informed decision relating to protective measures and participation in legal proceedings, during which the person shall be authorized to remain in the territory of the member State concerned when there are reasonable grounds to believe that the person is a victim of forced or compulsory labour;

(b) provision of temporary or permanent residence permits and access to the labour market; and

(c) facilitation of safe and preferably voluntary repatriation.

REMEDIES, SUCH AS COMPENSATION AND ACCESS TO JUSTICE

12. Members should take measures to ensure that all victims of forced or compulsory labour have access to justice and other appropriate and effective remedies, such as compensation for personal and material damages, including by:

(a) ensuring, in accordance with national laws, regulations and practice, that all victims, either by themselves or through representatives, have effective access to courts, tribunals and other resolution mechanisms, to pursue remedies, such as compensation and damages;

(b) providing that victims can pursue compensation and damages from perpetrators, including unpaid wages and statutory contributions for social security benefits;

(c) ensuring access to appropriate existing compensation schemes;

(d) providing information and advice regarding victims' legal rights and the services available, in a language that they can understand, as well as access to legal assistance, preferably free of charge; and

(e) providing that all victims of forced or compulsory labour that occurred in the member State, both nationals and non-nationals, can pursue appropriate administrative, civil and criminal remedies in that State, irrespective of their presence or legal status in the State, under simplified procedural require-

asemastaan jäsenvaltiossa, tarvittaessa yksinkertaistettujen menettelyvaatimusten mukaisesti.

TÄYTÄNTÖÖNPANO

13. Jäsenvaltioiden olisi toteutettava toimet kansallisten säädösten ja määräysten sekä muiden toimenpiteiden täytäntöönpanon vahvistamiseksi, muun muassa

a) antamalla asiaankuuluville viranomaisille, kuten työsuojeluviranomaisille, tarvittavat valtuudet, resurssit ja koulutuksen, jotta ne voivat panna lainsäädännön tehokkaasti täytäntöön ja tehdä yhteistyötä muiden pakollista työtä ehkäisevien ja sen uhreja suojelevien järjestöjen kanssa;

b) säätämällä rikosseuraamusten lisäksi muista seuraamuksista, kuten pakollisella työllä saatujen voittojen ja muiden varojen takavarikoinnista kansallisten säädösten ja määräysten mukaisesti;

c) varmistamalla, että oikeushenkilöitä voidaan pitää vastuussa pakollisen työn käytön kiellon rikkomisesta sopimuksen 25 artiklan ja edellä olevan b alakohdan mukaisesti; ja

d) vahvistamalla uhrien tunnistamista koskevia toimenpiteitä, muun muassa kehittämällä pakollisen työn indikaattoreita työsuojeluviranomaisten, lainvalvontaviranomaisten, sosiaalityöntekijöiden, maahanmuuttoviranomaisten, virallisten syyttäjien, työnantajien, työnantaja- ja työntekijäjärjestöjen, kansalaisjärjestöjen ja muiden asiaankuuluvien toimijoiden käyttöön.

KANSAINVÄLINEN YHTEISTYÖ

14. Kansainvälistä yhteistyötä olisi vahvistettava jäsenvaltioiden välillä ja jäsenvaltioiden kesken sekä asiaankuuluvien kansainvälisten ja alueellisten järjestöjen kanssa, ja niiden olisi autettava toisiaan toteuttamaan tehokas ja pysyvä pakollisen työn poistaminen, muun muassa

a) vahvistamalla kansainvälistä yhteistyötä työoikeuden alan lainvalvontaelinten välillä rikosoikeuden alan lainvalvonnan lisäksi;

b) antamalla resursseja kansallisille toimintaohjelmille ja kansainväliseen tekniseen yhteistyöhön ja apuun;

ments, when appropriate.

ENFORCEMENT

13. Members should take action to strengthen the enforcement of national laws and regulations and other measures, including by:

(a) giving to the relevant authorities, such as labour inspection services, the necessary mandate, resources and training to allow them to effectively enforce the law and cooperate with other organizations concerned for the prevention and protection of victims of forced or compulsory labour;

(b) providing for the imposition of penalties, in addition to penal sanctions, such as the confiscation of profits of forced or compulsory labour and of other assets in accordance with national laws and regulations;

(c) ensuring that legal persons can be held liable for the violation of the prohibition to use forced or compulsory labour in applying Article 25 of the Convention and clause (b) above; and

(d) strengthening efforts to identify victims, including by developing indicators of forced or compulsory labour for use by labour inspectors, law enforcement services, social workers, immigration officers, public prosecutors, employers, employers' and workers' organizations, non-governmental organizations and other relevant actors.

INTERNATIONAL COOPERATION

14. International cooperation should be strengthened between and among Members and with relevant international and regional organizations, which should assist each other in achieving the effective and sustained suppression of forced or compulsory labour, including by:

(a) strengthening international cooperation between labour law enforcement institutions in addition to criminal law enforcement;

(b) mobilizing resources for national action programmes and international technical cooperation and assistance;

HE 69/2016 vp

c) keskinäisellä oikeusavulla;	(c) mutual legal assistance;
d) yhteistyöllä, jossa käsitellään ja ehkäistään diplomaattihenkilöstön harjoittamaa pakollisen työn käyttöä; ja	(d) cooperation to address and prevent the use of forced or compulsory labour by diplomatic personnel; and
e) keskinäisellä teknisellä avulla, mukaan lukien pakollisen työn torjuntaa koskevien tietojen vaihto ja hyvien käytäntöjen ja kokemusten jakaminen.	(e) mutual technical assistance, including the exchange of information and the sharing of good practice and lessons learned in combating forced or compulsory labour.